

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्दकुटी विहार

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

[सं. द. नं. १/०३१ प्र. जि. अ. का.]

वर्ष ५
अड्डे ११, १२

ने. सं. १०६८
ई. सं. १८७८

वार्षिक ५-
सूल्य १-

“आनन्द भूमि” को नियम

- १) ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुठीको मासिक मुख्य-पत्र हो । ‘आनन्द भूमि’ पूर्णमासा निस्तिकन्ध ।
- २) यसको वार्षिक चन्दा रु० ५/-, अर्ध वार्षिक रु० ३/-, एक प्रतिको रु० १/-, जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्द्य ।
- ३) बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४) कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन ।
- ५) प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ । पत्र व्यवहार गदाखिरि आप्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना रासोसित लेखी पठाउनु पर्छ ।
- ६) पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आपना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि ने व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ ।
- ७) कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा तगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहनेछ ।

आनन्द भूमि कार्यालय

आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

विषय सूची

बुद्ध-वचन		
पुण्यको फल		२
तथागत चरित		३
धर्मको नाममा हृत्या		४
शान्ति		४
अभिभानि साधुको छोरा		५
माकुराको धारो		७
विदर्शन ज्ञान		९
शरण बने		११
सकस्यां योगु ध्यान		११
ऐला		१२
बुद्ध-विश्वय शान्तिया प्रतीक		१४
मन चिह थाकु		१४
काशमीरया ख्या ख्य		१५
आशिका		१९
कोशलको राजा महिलकासंग		१९
बौद्ध गतिविधि		२२
भिक्षु बुद्धदास थाइलैण्ड		
कृष्णलाल शाक्य		
अनुबादिका केशरी		
इन्द्रभक्त नक्षिम बनेपा		
धर्मरत्न शाक्य धरान		
अनु-नीरा सत्याल		
उपासक ज्ञानवज्ज वज्राचार्य		
‘ज्योति’ शाक्य कालिम्पोङ्ग		
रामभक्त प्रधान भोत		
चन्द्रबहादुर उपासक		
बुद्धरत्न शाक्य ‘स्नातक’		
सम्यकरत्न खबप		
भिक्षु अश्वघोष		
चक्रमान ज्ञाक्य त्रिसूली		
भिक्षु अमृतानन्द		

ॐ एष कुम्भ

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परि-
योसान कल्याणं सातथं सव्यञ्जनं केवल परिपुणं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महाबग्ग-विनयपिटक)

मिक्खूहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित,
सुख र कामको लागि संचार गर । मिक्खूहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित
उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्यं (धर्म) को प्रकाश पार ।

संपादक मंडल

भिक्षु अश्वघोष, श्री वटुकृष्ण ‘भूषण’, श्री न्हुछेबहादुर वज्राचार्य

वर्ष ५	आनन्दकुटी	फाल्गुण, चैत २०३४	स्वयम्भू	११,१२
		बुद्ध संवत् २५२१		

बुद्ध-वचन

कुम्भूपमं कायमिमं विदित्वा नगरूपमं चित्तमिदं ठपेत्वा ।
योधेयमारं पञ्चायुधेन जितञ्च रक्खे अनिवेसनो सिया ॥

शरीरलाई माटोको भाँडो सम्झी चित्तलाई नगर कै सुरक्षित राखेर प्रजारूपी शस्त्र लिएर मारसंग
युद्धगर, मारलाई जितेर पनि अनाशक्त भइ आफ्नो चित्तलाई रक्खा गरी रहनु ।

अचिरं वतयं कायो-पठिं अधि सेस्सति ।
छुद्धो अपेत विञ्चाणो-निरत्थं व कलिगर ॥

चाँडैनै यो शरीर विज्ञान रहित भै काम नलाग्ने काठको मुढा कै भमिमा लडी रहनेछ ।

पुरायको फल

भिक्षु बुद्धदास थाइलैण्ड

कस्तो प्रकारको पुण्यको प्रभाव थोरे हुन्छ र कस्तो पुण्यको प्रभाव धेरै हुन्छ ?

बुद्धले भन्नु भएको छ— “मित” अर्थात् सद्भावनाको बाधारमा प्राप्त गरिएको पुण्यफल लोभले प्रेरित भएर गरिएको पुण्यको फल भन्दा धेरै प्रभावकारी हुन्थे । सद्भावनाबाट प्राप्त फलको १६ वाँ भागको १ भाग र त्यस १ भागको अंके १६ वाँ भाग बराबर पनि लोभ द्वारा प्राप्त फलको प्रभाव हुँदैन । जस्तै आफ्नो नाउँ प्रचार गर्न उद्देश्यले गरिने धर्म कार्य, त्वर्ग जान पाइएता भन्ने उद्देश्यले गरिने धर्म कार्य, धन धान्यले परिपूर्ण भएर पुनर्जन्म होस भन्ने उद्देश्यले गरिएको धर्म कार्य, इन्द्रिय सुख भोग लालसाले गरिएको धर्म कार्य, सबै लोभ द्वारा प्रेरित पुण्यकार्य हुन् । त्यो धर्म कार्य लोभ र अनुरागले भस्त भएता पनि त्यो धर्म कार्य नै हो । तर सद्भावनाद्वारा प्रेरित धर्म कार्यको तुलनामा यसको १६ वाँ भागको पनि एक भागको १६ भागको बराबर हुन सक्तैन । सद्भावना (मैत्री) स्वार्थमा अडेको हुँदैन; यसमा अरुको निमित्त सद्भावना राखिन्छ । सारा साराका लागि सद्भावनामा भ्रेम रहेको हुन्छ । त्यसैले सद्भावनाबाट प्राप्त हुने फल नै उत्तम हुन्छ । लोभ जन्य फल सद्भावना जन्म फलको १६ खण्डको १ खण्डको बराबर पनि हुँदैन ।

ठूलो उपलब्धिः सार्थकता कहाँ पाइन्छ ?

गौतम बुद्धले एक पटक यस्तो भन्नु भएको थियो— “ओला पडकाउन जति धेरै समय लाग्छ त्यति धेरै सम-

यमा “अनिच्छसञ्चारा” अर्थात् अनित्यता सम्बन्धी सतर्कता विकास (ध्यान) कसैले गर्छ भने शास्त्रा बुद्ध समेत सम्पूर्ण संघर्षाई भोजन गराएको फल भन्दा बढी उत्तम फल प्राप्त हुन्छ ।”

अर्थात् हामीले शास्त्रा बुद्ध लगायत सारा बौद्ध संघर्षाई निम्ताएर भोजन गराउँदौ भने पनि हामीलाई त्यति पुण्य, श्रेय र फल प्राप्त हुन सक्तैन, जुन पुण्य, श्रेय र फल हामीले क्षणिक अर्थात् औला पडकाउन लाग्ने समय भित्र अनित्यता सम्बन्धी चिन्तन र मनन गरेर प्राप्त गर्न सक्छौ । यही नै सबभन्दा मूल भूत कुरा हो ।

त्यसकारण विहारका उपदेश दिने ठाउँहरूमा—महिन्दर-हरूमा केही व्यक्तिहरूका दिइने दान कार्यहरूबाट हामीलाई सावधान हुनु पर्दछ । किन कि ती दानहरू इन्द्रिय सुख सित सम्बन्धित हुन्थन् । वास्तविक सार्थकता बुद्धले भन्नु भएको कुरामा नै छ । सारा भिक्षुहरूलाई यसरी दान दिनुमा भन्दा अनित्यता सम्बन्धी एकछिनको चिन्तन मननमा ठूलो सार्थकता र उपर्लिख्य छ ।

आनन्द र सुख कहाँ छ ?

आनन्दको अवस्था हामी कहाँ पाउन सक्छौ ?

ग्रन्थहरूमा यस्ता अंशहरू पाइन्छन्, जसमा देवताहरूको मृत्यु उनीहरूको भोग र पुण्य फल समाप्त भएको; उनीहरूको आयु समाप्त भएको बारे चर्चा गरिएछो छ । साथै देवताहरूबाट आनन्दको चाहना गरिएको; आनन्द कहाँ पाइन्छ भन्ने कुरा जान्ने इच्छा लिइएको कुरा पाइन्छ । अन्तमा आनन्दको अवस्था मनुष्य लोक मै पाइन्छ भन्ने निष्कर्षमा उनीहरू पुग्छन् । देवताहरूले हर्षले

विभोर भएर आशीर्वाद दिःछन्— “तिज्ञा हृच्छाहरु पूणे
होउन मनुष्य लोकका सुखमय अवस्थामा जाऊ ।”

“मनुष्य लोकको सुखमय अवस्था” भन्ने उक्तिको
महत्त्व छ । स्वर्गलोकमा भन्दा मनुष्य लोकमा परिवर्तन,
दुःख र अनात्मपनालाई रास्तो सित संक्षन र बुझन
सकिन्द्रि । मनुष्य लोकमा प्रबुद्ध प्राणीहरु हुन्छन्; अर्हत-
हरु (निष्ठामीहरु) हुन्छन् बुद्ध धर्म र संघ हुन्छ । स्वर्ग
लोकमा जहाँ इन्द्रिय सुख भरमार हुन्छ यस्ता चीजहरुको
अभाव हुन्छ । त्यसैले देवताहरु सुखमय अवस्थाको खोजी

गर्दै मनुष्य लोकमा आउने गर्दैन् । सुख र आनन्दको
खोजीमा मानिसहरूले स्वर्ग जान चाहनु हाँसो लाग्दो कुरा
हो । तै पनि केही मानिसहरू अर्को जन्ममा देवलोकको
आनन्द पाउने आशाले स्वर्गको खोजी गर्दछन् । आफ्ना
धन सम्पत्ति भवनहरू बेचेर, मठहरूमा बस्तुहरूको निर्माण
गराउन्छन्— दान दिएर स्वर्ग प्राप्तिको लागि पुण्यको संचय
गर्दैन् । वास्तविक सुखको अवस्था कहाँ छ ? अब आफै
विचार गर्नु होस् । (अनु० जगतवहादुर जोशी)

तथागत चरित्र

कृष्णलाल शाक्य

तथागत राजमहल आय,
घराना भय यस्तो पो
लोक दर्शन दिन आय,
दुलारा भय यस्तो पो
खुशी भै राजा शुद्धोधनले
गौतमलाई ऐस आराम दिय
यशोधरा लक्ष्मी त्याइ दिय । सितारा०

देखेर रोगी वृद्धलाई
संसारी जिवन चरित्र
आखिर देह त्याग रहेछ । विवेकी०

लिई विरक्ती मनमा
परे सन्तको संगतमा
आनन्दी शान्ति दिल लिय । संगती०

पिता पत्नी राज्य त्यागी
गय वन विच गौतम
गरे कष्टले तपस्या । तपश्ची०
लिई आफ्नु प्रण पुरा
आत्मा ज्ञानको विजय
सत्यको किरण फिजायौ । अमर०

अहिंसा सत्य दया कृति
फिजायौ सारा विश्वमा
पंच शिलको ज्योति बाल्यौ । शान्त शिल०

शरण प्रभुको मा जो पर्छ,
तरीन्द्र मन सागर
अज्ञानी हामी सेवकको । सहारा०

धर्मको नाममा हत्या

अनुवादिका केशरी

(प्रस्तुत लेख बुद्धको डायरीको रूपमा लेखेको नुगः पुस्तकबाट अनुदित हो । सं०)

विवेक बुद्धि नभएका मनुष्यहरूको हातमा केही पनि भयो भने, भिक्षुहरूको संख्या धेरै कम भइरहेको छ । वर्म सुरक्षित हुँदैन । तिनीहरूले रास्रो कारणको पनि यस प्रकार दुरुपयोग गर्न सक्छ कि जसले गर्दा प्रलय सम्म हुन्छ र जीवनको स्थानमा मृत्युको नृत्य हुन्छ ।

अस्ति मैले इन्द्रिय तथा शरीरको दासताबाट मुक्त हुनको लागि अशुभ भावनाको त्याग गर्नु पर्दछ भनी उपदेश दिएँ । शरीरलाई मैले धृणित छ भनेर पनि भने । मनुष्यले शारीरिक विषयमा भोग लिप्त भएर आपनो कर्तव्य नविसर्स भनेर मैले शरीरको निः सारता र धृणिताको उपदेश दिएको थिएँ ।

उपदेश दिएर १५ दिन सम्मको लागि म एकान्त वास गर्न गएँ । त्यहाँबाट फक्त आए पछि मलाई के थाहा

भयो भने, भिक्षुहरूको संख्या धेरै कम भइरहेको छ । त्यसको कारण थाहा पाउँदा मलाई डर पनि लाग्यो ।

भिक्षुहरूले शरीरलाई धृणित भनी सोचेर आपनो शरीरलाई नष्ट गरेका रहेक्छन् । धेरै नै भिक्षुहरूले आत्मा हत्या गर्नु लाई नै धर्म भनी ठानेछ । त्यो भिक्षुले तलवार लिएर भिक्षुहरू कहाँ गई भन्यो— कसैलाई यो संसारबाट मुक्त हुने इच्छा छ भने भन म मुक्त गरिदिन्छु यसो भन्दै उसले घर उडाई दियो । यस प्रकार १५ दिन चित्र त्यसले कैयौं भिक्षुहरूलाई मारि दियो । धर्मको नाममा यो मूर्ख अविवेकीहरूले कति पाप कमाए त्यति पापत ठूल ठूला पापोहरूले पनि कमाएनन् ।

शान्ति

इन्द्रभक्त नक्षमि वनेपा

विश्वको कुना काप्चा भरि
विश्व शान्तिको उपदेश गरि ॥४॥

शान्तिको ध्वजा बोक्दै
शान्ति युगको माँग गर्दै
आधुनिक सत्यको ज्ञान फैलाउँदै
हिड्यौ तिमी अनेक उपदेश गर्दै ॥१॥
धन्य बुद्ध तिमी हाँस सधै
मानव मात्रमा मित्रता थप्दै
विश्वमा दिइ दिव्य दृष्टि
पञ्चशीलको गर्दै सृष्टि ॥२॥

प्राणी मात्रलाई अभय गर्दै
पञ्चशीलको उत्थान गर्दै
हिड्यौ तिमी विश्वमा विगुल फुक्दै
विश्वलाई विश्वशान्ति गर्दू भन्दै ॥३॥
गर्न तम्स्यौ तिमीले विश्वशान्ति
शान्ति गर्न गर्दै हिड्यौ प्रज्ञाकान्ति
सम्भव हुन्छ यस्ले गर्दा विश्वशान्ति
शान्तिले हताउन्छ सबै मनको भ्रान्ति ॥४॥

“अभिमानि साधुको छोरा”

धर्मरत्न शाक्य धरान

उ बैशालीको निवासी थियो । उस्को नाम सत्यक थियो । उ एक नांगो साधुको छोरा थियो । उस्को पिता सारै अभिमानी अनि धूर्त थियो । उस्को प्रतिष्ठा र उस्को इज्जत चारंतिर कैलिएको थियो । यस्तो अभिमानीको पुत्र पनि अभिमानी हुनु कुनै नौलो कुरो होइन ।

बैशालीको विद्वानको विशाल सभा ! सत्यक इष्ट्यालु स्वरले सभाको बीचमा भन्दथ्यो— यस्तो कुनै श्रमण, ब्राह्मण वा आचार्य छैन, जो मेरो साथ विवाद गर्न सकोस् ! मेरो साथ विवाद गर्दा प्रत्येकको शरीरमा पसीना निस्कन्छ ।

संयोगको कुरो हो ! एक दिन सत्यक आयुष्मान अश्वजित सित भेट हुन्छ । उ पात्र र चीवर लिई बैशालीमा भिक्षाटनको निमित्त गएको हुन्छ । सत्यकले अश्वजित सित कुशल संवाद सोधेर भन्यो— अश्वजित ! श्रमण गौतम आपनो शिष्यलाई कस्तो प्रकारको शिक्षा दिनु हुन्छ ! वहाँ आपनो भिक्षुहरूलाई भन्नु हुन्छ सत्यक ! — अश्वजितले उत्तर दियो— ‘रूप अनात्मा हो, वेदना अनात्मा हो ।’

ठीक छ यो कुरा अश्वजित ! सत्यकले उल्लास स्वरले उत्तर दियो— ‘तब त म श्रमण गौतमलाई भेटेर उसलाई अवश्य पनि हराउँछु, उसलाई अवश्य यस छूटो मत प्रचारको मजा चखाउँछु !’

अश्वजित शान्त । सत्यक प्रजातन्त्र भवनमा पाँच सय लिच्छविहरूको साथमा गई भन्न लाग्यो— हिड भाईहरू, मेरो साथ श्रमण गौतम भए ठाउँ । मेरो र उनको विवाद हुन्छ— शास्त्रार्थ हुन्छ । जस्तोकि बलवान् पूरुष एक निर्बल मनुष्य लाई नचाउँछ, त्यस्तै प्रकारले म गौतम लाई

नचाउँछ । जस्तो बलवान् हाथि सरोबरमा पसी पानी लाई उछाल्छ, त्यस्तै प्रकारले बादमा म गौतमलाई उछाल्छ ।

सत्यकको कुरा सुनी जनसमुहरूले थरी थरीको कुरा मूखबाट निकालन थाल्यो । कसले भने— ‘गौतम सत्यक सित के बिबाद गर्छ ? सत्यक बास्तवमा गौतमलाई बिबाद मा पाल्याडी पाल्छ ?’ कसले भने— ‘होइन यो कुरा होइन, गौतम संबुद्ध हो, सर्वदर्शी हो । सत्यक वहाँ सित बिबाद गर्न कसले भन्छ, वहाँको सामू उदेश्यमा एक क्षण पनि टिक्कन सबैदैन ।’ जे होस, सत्यकको अभिमान आकाशमा नाँचन लाग्यो । भगवान् गौतम सित मूकाबिला गर्न को निमित्त उस्को मन क्षण अणमा चंचल भई रह्यो ।

उ पाँच सौ लिच्छवि हरूको सहानुभूति प्राप्त गरी उनीहरूको साथ श्रमण गौतमको आश्रम तिर प्रस्थान गर्यो । त्यस समय गौतम महावनको एक कुटागार शालामा निवास गर्नु हुन्थ्यो । सत्यकले पाँच सय लिच्छविहरूको साथ त्यहाँ पुगी एक भिक्षु सित सोध्यो— श्रमण गौतम कहाँ छ भिक्षु ! उनको दर्शन गर्न चाहन्छु ।

भिक्षुले महावनको एक वृक्षलाई संकेत गरि दियो । वृक्ष के यियो ? मानो कि शान्तिको उदगम स्थान ! पत्ता, पत्तामा शान्ति शाखा—शाखामा शान्ति ! मानो कि शान्तिले ने त्यस वृक्षको छायामा निवास गर्नको लागि उस्को रचना गरेको हो । गौतम त्यसै शान्ति सान्नाज्यमा एक आसनमा बस्नु भएको यियो ।

सत्यकले आपनै पाँचसय लिच्छवि साथिहरूका साथ त्याहाँ पुगी गौतमलाई सस्नेह प्रणाम गर्यो । गौतमले

सबैलाई बद्न आदेस दिनु भयो र भन्यो— कता हिडचौ भाई ? के तिमीहरू प्रति कुनै तकलिफ आयो कि के हो ?

‘होइन महाराज !’ — सत्यकले अगाडी बढेर उत्तर दियो— न कुनै तकलिफ आएको छ, न कुनै दैवी आपदले हामीहरूलाई आक्रमण गरेको छ। म वेद र शास्त्रका पारंगत विद्वान साधु पुत्र सत्यक ! तपाईं सित केही प्रश्न गर्न चाहन्छु । के तपाईं मलाई प्रश्न गर्ने मौका दिनु हुन्थ्य ?

‘सहृष्ट सत्यक’— गौतमले भन्यो— ‘जे चाहन्थ्यो, प्रश्न गर गौतम सेवाको निमित्त तेयार छ ।’ ‘के तपाईं आपनो शिष्यहरूलाई यो उपदेश दिनु हुन्छ कि’— सत्यकले प्रश्नको रूपमा सोध्यो— ‘रूप अनात्मा हो, वेदना अनात्मा हो ।’ ‘हो सत्यक !’— गौतमले उत्तर दियो ।

‘तर यो त ठीक छैन महाराज !’ सत्यकले केही शंकालु स्वरमा भन्यो— मेरो विचारमा तपाईंको यो मत गलत हो— यूठो हो ।

गौतमले सत्यकलाई सम्झायो । अनेक पल्ट सम्झाउने कोशीश गर्यो । अनेक उदाहरण दियो— अनेक विचार उपस्थित गर्नु भो । तर दुराघाती सत्यक, अभिमानी सत्यक ! उसको एक कुरा पनि मानेन । उसले आपनो धुनमा ग्रस्त भएको बारंबार अन्दै गयो कि तपाईंको मत गलत छ— यूठो छ । तपाईं दुनियाँलाई आपनो विचारको प्रचार गरेर गुलामी बनाईरहनु भएको छ ।

भगवान गौतमका यत्रो अपमान !! प्रकृति काँच थाल्यो, आकाश अन्धकार र गर्जन लाग्यो । देवताहरूमा हलचल मचीनु थाल्यो । बज्रपाणि यक्ष, सत्यकको सत्यानास, दमन गर्नको निमित्त फलामको बज्र लिएर आफू तिर आइरहेको देख्यो । सत्यकले त्यस डरलाग्दो स्थिति देख्यो । गौतम भगवानको पनि नजर त्यसमा पन्यो । गौतम मुस्कुराउनु भयो, सत्यक आत्मा डरले निश्चुक

भयो । उसले भएभित भएर विनम्र स्वरमा उत्तर दियो— भगवान ! म हजुरको शरणमा छु । मेरो रक्षा गर्नुहोस । म यो अन्दिन कि रूप मेरो आत्मा हो । म तपाईंको प्रत्येक शब्दको अक्षर-अक्षर सहमत छु ।

‘के तिमीले आपनो पहिलेको कुरा भूत्यौ सत्यक !’ गौतमले उत्तर दियो—‘बेहोश नबन ! दृढताको साथ आपनो कुरा माथि स्थित होउ ।’ ‘क्षमा गर— भगवान ! क्षमा गर’— सत्यकले भन्यो— मैले भूल गरेको थिए । मलाई शरणमा लिनुहोस । मेरो यस परायज (हार) बाट मलाई यस समय एउटा सान उपमा याद आयो । जस्तो एउटा गाउँमा कुनै पीछरी छ । त्यसमा एउटा गॅगटो होस । गाउँको केटा केटीहरूले त्यो गॅगटोलाई पनि पानिबाट निकालेर जमीनमा राखि दिएको होस । र जब जब उ आपनो काहाँ (सुँद) लाई निकालेको होस, तब तब केटाहरू उसको काँटालाई काटि दिने गरोस् केही बेर पछि विचारो गॅगटो एकदम अस्वस्थ भयो, छिन्न भिन्न भयो । उस्को शरीरमा पानीमा पस्ने शक्ति पनि रहेन ।

‘ठीक त्यस गॅगटो जस्तै, यस समय मेरो बेहालत भयो भगवान ! तपाईंको तर्फबाट मलाई अवाक गरी दिनु भयो । अब तपाईंलाई म छोडेर म कहाँ जाउँ ?’

सत्यक भगवान गौतमको चरणमा लड्यो । गौतमले माया गरेर उस्को टाउकोमा हातमा राखेर भन्यो— उठ सत्यक ! चिन्ता नगर । अभिमानलाई हृदयबाट निकालि देउ । अभिमानको भावनाबाट चित्तको प्रवृति कतुषित हुने गर्दछ ।

सत्यक गौतमको ठाउँबाट जब घर फक्कियो, तब उसको आत्म शुद्ध थियो, चित ऐना समान थियो ! योगी गौतमको शिक्षाको प्रभाव त हो !!

माकुराको धागो

अनु—नीरा सत्याल

एक दिन भगवान बुद्ध स्वर्गीय वातावरणमा एउटा सरोवरको किनारमा। एकले घुमिरहनु भएको थियो। सरोवरमा मोति जस्तो सेतो कमल फुलेको थियो। जस्तो परागले सम्पूर्ण वातावरणलाई एक अनौठो मादक सुगन्धले भरिदिएको थियो।

विहानको त्यस सुनौलो अवसरमा बुद्ध भगवानले सरोवरको किनारमा शान्त भइ उभिएर तलतिर हेर्नु भयो। नरक स्वर्गको यो सरोवरको ठकी तल थियो। भयानक अत्त-हीन अन्धकारतिर लैजाने बैतरणी नदी र सूची पर्वतका अगला अगला चुचुराहरू पानीबाट स्पष्ट देखिन्थे। यस्तो लाग्यथो मानौ यो कुनै जाड्को लालटेन हो।

नरकमा अरु मानिसहरूको साथै कदंत नाम गरेको एकजना मानिस पनि पापको फल भोगिरहेको थियो। कुनै बेला कदंत मशहुर डाकु थियो। जस्ते थुप्रै हत्याहरू गर्नुको साथै कैयूको घरमा आगो लगाएको थियो। उस्ते अनगिनित पाप गरेको थियो। एकदिन कदंतले जंगलबाट हिँडिरहेको बेला एउटा माकुरो पनि हिँडिरहेको देख्यो। उस्ते त्यो माकुरोलाई कुलचेर मार्न आटेको थियो तर अकस्मात यस्तो विचार गन्यो—“वास्तवमा यो सानो छ, तर यस्मा पनि त ज्यान छ। यसलाई मार्नु ठिक छैन।

बुद्ध भगवानलाई अचानक यो कुराको संक्षना भयो। कदंतलाई यस असल कामको बदलामा नरकबाट छुटकारा दिनु पन्यो भनेर सोच्नु भयो। उहाँले यताउता दृष्टी

पुन्याउदा एउटा माकुरा देख्नु भयो। माकुरा चाहिकमलको पातमा सुनौला रेशमी धागो बुन्नमा व्यस्त थियो। बुद्धले विस्तारै धागोको एक छेउ उठाउनु भयो र तल नरकमा खसाली दिनु भयो।

त्यति बेला कदंत अरु पापीहरू संगै रगतको सरोवरमा (रक्त सरोवरमा) पौडी रहेको थियो। चारैतिर घोर अन्धकारको साम्राज्य थियो। त्यस अन्धकारमा यदि कुनै चीज देखिन्थ्यो भने त्यो—सूची पर्वतका चुचुराहरू। चारैतिर सुनसान सन्नाटा छाएको थियो तर कहिले कहिले पापीहरूको दुःखको वा पीडाका रोदनहरू सुनिन्थ्यो। तर ती आवाजहरू पनि एकदम अस्पष्ट। किन भने यी पापीहरूले नरकमा धेरै यातनाहरू सहि सकेका थिए, त्यसैने अब उनीहरूमा बेस्करी कराउने शक्ति पनि थिएन।

आपनो जमानाको शक्तिशाली डाकु कदंतले आज रगतमा सास फेर्न पनि सकेको थिएन। तर उसको नरकमा बिताउनु पनेसमय पूरा भैसकेको थियो। आज उस्ते टाउको उठाउने बित्तिकै माकुराको सुनौलो धागो देख्यो। धागो विस्तारै विस्तारै कदंत भए तिरै नै आइरहेको थियो।

धागोलाई देख्दा कदंत खुशीले ताली बजाउन र मनमने सोच्न लाग्यो, यो धागो शायद म नर्कबाट छुटकारा पाउन सक्छु अनि सिद्धै स्वर्ग पुग्छु। अनि कसैले पनि मलाई सूची पर्वतमा घिसार्न सक्नेछैन, रक्त सरोवरमा पौडिनु पनि पर्नेछैन। यस्तो विचार गर्दै उस्ते धागो

लाई दुबै हातले समात्यो अनि माथि चढन लाग्यो ।

तर नरकबाट बःहिर निस्किन यस्तो सजिलो कहाँ थियो र ? नरक स्वर्गबाट कति मोल टाढा छ कसैलाई थाह छैन ? अलिकति माथि पुने वित्तिकै कदंत ज्यादै थाक्यो । उस्को शरीर पनि सिथिल भयो । अब अलिकति पनि माथि पुग्नु उस्को लागि असंभव थियो ।

धागोमा झुण्डिएर नै कदतले आपनो दृष्टी तल पुन्यायो । रक्त सरौवर अङ्गारोमा लुकेको अनि सूची पर्बत चाहाँ मुनितर अलि अलि मात्र चंकेको उसले देख्यो । उस्को हौसला रुन बढेर आयो । यदि उ यसैगरी चढँदै गयो भने अवश्य नरकबाट छुटकारा पाउन सक्छ । अनि उ एकदम संग चिच्यायो— सफलता ! सफलता !!

तर त्यसैबेला अचानक तल धागोमा झुण्डिएर अनेकौ पापीहरू उस्कै पछि लाग्दै माथि माथि आइरहेको उस्ले देख्यो । उनीहरू सबै कमिलाका ताँती जस्ता देखिन्थ्यो ।

यस दृश्यलाई देख्दा कदंतको ठूलो मुख मूर्खहरूको जस्तो गरी खुलाको खुलै रह्यो । उस्का आँखा पनि किम गर्न लागे । उ डरले र आश्चर्यले गर्दा छटपटाउन थाल्यो । माकुराको धागोमा पहिले एकै जना झुण्डिएर चुड्ला चुड्ला जस्तो भैसकेको थियो, तर अब यत्तिका मान्धेहरूको भार कसरी सहदेख, उस्लाई यस कुरामा आश्चर्य लाग्यो । डर यस कारण लागेको थियो, यदि

धागो चुड्यो भने स्वर्गमा जान उस्ले अहिले सम्म गरेको मेहनत सबै बेकार जानेछ, अनि फेरी नरक खस्नु पर्नेछ ।

हज्जारौ हज्जार पापीहरू रक्त सरोवरबाट निस्केर मासिनो धागोको सहायताले माथि माथि जान लागेको कदंतले देख्यो । उस्ले सोच्यो— “मैले चाहै नै कुनै उपाय गर्न पछं ।” अनि ठूलो स्वरमा भन्यो— ए ! पापीहरू हो ! यो धागो मेरो मात्र हो, यस्मा चढन तिमीलाई कस्ले आज्ञा दियो ? तुरन्त तल ओर्लिहाल ।

त्यो धागोले अैले सम्म त त्यतिका मान्धेहरूको भार थाहाँ आएको थियो; तर जसै कदंतले कराउन थाल्यो, धागो पनि च्वाट छिन्थ्यो । कदंत हावामा कावा खादै तल गहन अन्धकारमा खस्यो । स्वर्गको माकुराको धागो चाही चुडेर चन्द्र-तारा-बिहिन आकासमा नै झुण्डियो ।

बुद्ध भगवानले यो कुरा देखेपछि उदास मन लिएर यता उता दहलिलनु भयो । कदंत फेरी नरकमा परेकोमा उहाँलाई धेरै नरान्नो लाग्यो । उहाँको मन दयाले भरिएर आयो । यदि कदंत यति स्वार्थो नभएको भए अवश्य पनि स्वर्गमा पुग्यो । तर स्वर्गको सरोवरको कमलाले यस्तो कुराको कहा परवाह गर्छ र ? मोति जस्तो सेतो कमल बुद्धको पाउ नजिक झुमिरहेका थिए । कमल झुमिदिवा उस्को सुनीला परागको अनौठो मादक सुगन्धले सम्पूर्ण बातावरण नै भरिएको थियो ।

विदर्शन ज्ञान

उपासक ज्ञानवज्र वज्राचार्य

गम्भीर पूर्वकं विचार याना स्वत धाःसा महान् गु प्रज्ञा
धैर्यु विदर्शन ज्ञान खः । विदर्शन धैर्यु नुगः मिथां स्वे
मागु- देसलाइया दुने अग्नि सुला च्वर्यें- विषयले सुला
च्वंगु- अनित्य, दुःख व अनात्म धैर्यु स्वभाव धर्म यात
यथार्थं स्वेगु चक्षु खः । वहे चक्षुयात 'प्रज्ञा चक्षु' नं
धाई ।

अनित्य, दुःखः अनात्म थ्व स्वता ज्ञान यात खंके
मागु ।

त्रि लक्षण

अनित्य, दुःख, अनात्म, थ्व स्वंगु ज्ञान यात 'त्रि
लक्षण' धाई । थ्व स्वंगु लक्षण संसारे शृङ्खित जुया चक्षको
पदार्थं दु । संसारिक वस्तु फुकेसं दु । केवल असंसारि-
क निवारण धात्री जका मदु ।

विदर्शना भावना

संसारिक न्हागु वस्त्वीसं अनित्य, दुःख, अनात्म, थ्व
स्वंगु लक्षण मध्ये न्हागुसां छागु लक्षण खंका चवनेगु अभ्यास
यायगु अथवा विशेषं यथार्थं तः खंकेगु यातः नं विदर्शना
धाई ।

अनित्य धैर्यु छ धासा- फुना वनीगु, श्यना वनीगु,
सिना वनीगु, तना वनीगु, हिला वनीगु, बाया वनीगु, थ्व
फुकं अनित्य खः ।

दया बोगु- फुना वनी, मिना च्वंगु- श्यना वनी,
जन्म जूपि- सिना वनी, दया च्वंगु- मदया वनी, सचेयाना
तयागु- तनावनी, छ्रथासं मच्वंसे- स्थिरं- छागु प्रकारं

मच्वंसे- हिला वनी, मिले जूपि- बाया वनी । संसारे
नित्य जुया छुंहे मच्वों, फुक हे परिवर्तन शोल खः ।

मिथां खने दक्ष नं नित्यगु छु नं मदु,
न्हेपनं ताय् दक्ष नं नित्यगु छु नं मदु,
न्हासं नताःगु नं नित्यगु छु नं मदु,
महुतुं स्वाद थुक्वं नित्यगु छु नं मदु,
शरीरं स्पर्शं जुक्व नं नित्यगु छु नं मदु,
इन्द्रिय संपर्क दुगु छुं पदार्थं नं नित्यगु मदु,
नित्यगु छुं मदु । संसारे नित्यगु छुं नं मदु ॥

दुःख

दुःख धका छुके यात धाइ धासा- संसारे मनूत्य-
चित्ते- थःत योगु पदार्थं छुंहे अनित्य मजुसे नित्य जुया
च्वंगु जूसा सुख ज्वीगु खः, तर नित्य जुया मच्वोंगु निर्ति-
दुःख जुया चवन । अनित्य ज्वीयोगु जूया निर्ति- अनित्य
मजूनि बले हे नं अनित्य ज्वी- धैर्यु भयं दुःख जुया चवनिगु
जुया चवन ।

सुख यागु आशां मिथां स्वइ, खनेवं दुःख जुइ ।

सुख यागु आशां न्हेपनं न्यनी, तायवं दुःख जुइ ।

सुख यागु आशां न्हासं नतुती, नं तायवं दुःख जुइ ।

सुख यागु आशां भहुतुं नइ, स्वाद थुइवं दुःख जुइ ।

सुख यागु आशां स्पर्शं याइ, स्पर्शं जुयवं दुःख जुइ ।

संसारे गन जन्म जुल अन दुःख नं नापं हे लिना वया
चवन । जन्म जुसां नसें थों धाधां, कन्हे धाधां जीवन बिते
जुया पुलां जुया वना चवन । पुलां जुया जीर्ण जुया वंगु

यात है 'वृद्ध जुल' धाइगु खः । जीर्ण जुया वॉलिसे है सुख शान्ति धयागु दे मखुत, ध्याधिया दुखं शरीरे रोग, मने शोक, हृदयले ताप, गबले है शान्ति धैगु दे मखु । न्ह्राक्व हैं दुःख जुसां मृत्यु ज्वीगु सुयां मयो, तर मृत्युं धासा सुयात नं तोतै मखु । उक्तीं भगवान् बुद्धं जन्म, जरा, ध्याधि, मरण ज्वीमागु दुःख खः धका आज्ञा जुया बिज्यागु । उलि जक मखु योंपि नापं बाया च्वने मालीगु, मयोंपि नापं च्वना च्वने मालिगु नं दुःख, इच्छा यानाये पुरे मज्जीगु नं दुःख । संक्षिप्तं धाल धासा रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार व विज्ञान थव न्यागू स्कन्ध धारणा याना च्वने मागु है दुःख खः धका आशा जुया बिज्यात । मिखां मयोगु स्वेमागु नं दुःख, न्हेपनं मयोगु न्यने मागु नं दुःख, न्हासे मयोगु गथ बैगु नं दुःख, म्हुतुइ मयोगु स्वाद बैगु नं दुःख, शरीरे मयोगु स्पर्श ज्वीगु नं दुःख । संसारे दुःख ज्वीगु नं थःगु अज्ञानतां याना दुःख ज्वीगु खः ।

अन्नादस्मा

संसारे अध्यात्म व वाह्ये छुंहे पदार्थ थःगु अधिने मदु, छाय धाःसा— अनित्य स्वभाव जुया निर्ति, न थः धायगु दु, न थःगु धायगु है दु । थःगु शरीर यात धातु छुते याना स्वत धाःसा चतुर्महा भूत प्यता जक दु, व नं थःगु अधिने पिने खः । मेगु दु केवल तत्व मात्र गु । व छु धाःसा— चक्षु धातु, ध्रोत धातु, ध्राण धातु, जिह्वा धातु, काय धातु, व नं थःगु अधिने दुगु मखु । मेगु खुता विज्ञान दु, चक्षु विज्ञान, ध्रोत विज्ञान, ध्राण विज्ञान, जिह्वा विज्ञान, काय विज्ञान, मनो विज्ञान— थव नं थःगु अधिने

मदु । छुंहे थःगु अधिने मदुगु जुया निर्ति अनात्मा धाःगु खः ।

उक्त विदर्शन ज्ञान यथार्थ बोध ज्वीकेत न्हापां शील परिशुद्ध ज्वोमाः । शील धयागु छु धाःसा— १) प्रातिमोक्ष संवर शील, २) इन्द्रिय संवर शील, ३) पच्चय सन्निस्त शील व ४) आजीव परिशुद्ध शील, थव प्यता शील परिशुद्ध रूपं पालन यायमाः ।

१) प्रातिमोक्ष संवर शील धैगु— गृहस्थी विनि पञ्च-शील, अष्ट शोल, दश शील । भिक्षुविनि २२७ गू शील ।

२) इन्द्रिय संवर शील धैगु— चक्षु, ध्रोत, ध्राण, जिह्वा, काय यात संवर यायगु ।

३) पच्चय सन्निस्त शील धैगु— नयगु, पुनेगु, चोनेगुलि प्रत्य वेक्षण— ज्ञान विचार याना सेवन यायगु ।

४) आजीव परिशुद्ध शील धैगु— सम्यक रूपं जिविका हनेगु ।

थुल यथार्थ रूपं परिशुद्ध ज्वोबं प्रज्ञा चक्षु प्राप्त याय फई । प्रज्ञा चक्षुं है तिनि विदर्शन ज्ञान प्राप्त याय फई ।

विदर्शन ज्ञान प्राप्त जूम्ह व्यक्तिया चित्ते राग च्वने फइ मखु । राग मदुम्ह व्यक्ति— संसारे भरोसा काय योगयगु छुंहे खनी मखु । थःके दया चवंगु पंचस्कन्ध, पिने यागु भौतिक पदार्थ मध्ये छताहे सारगु ल्वीके फई मखु । दया चवक्षक फुकं है— अनित्य, दुःख व अनात्म है जक खना च्वनी । संसारे माया ममता जीः जिगु धैगु सपना समान् बोध जुई । अले तिनि माहा आनन्दगु शान्ति रस प्राप्त जूवनी । अस्तु ।

शरण वने
‘ज्योति’ शाक्य कालिम्पोङ्ग

सत्य मथुइका जीवन ख्यूँका
किचलं दाय्‌का मेल च्वने

ज्ञां-जः खय्‌काः च्वनेत छीनं, नु नु त्रिरत्नया शरणे वने ॥धु॥

गुगु हेतुं की लोके वयागु
हनं वन्य मानि गन गुकथं
फय्‌या गति थें थाःगाः मदेक
म्ह हे मसिका थःत थमं
गुलिजक कीपि कृष्ण-अविद्या मोहया दास जुया च्वने ‘थःहे मत जू थःम्हस्या’ धाःम्ह बुद्ध लुमंका छट्ट दने
ज्ञां-जः खय्‌काः च्वनेत छीनं, नु नु त्रिरत्नया शरण वने ॥ ज्ञां-जः खय्‌काः च्वनेत छीनं, नु नु त्रिरत्नया शरण वने ॥

दुःख अशान्ति-कु क्वर्बिहे मफेक
क्लेशं शोषण नित्य याकाः
मुर्खि-कुतः छुं मयास्य की जक
च्वन्य छाय् ई-निधि सिंति फुकाः

च्वं सुं गुम्हसिगु अनुग्रह-वृष्टि
क्लेश-ताप जुइ हरण धका-
भ्रान्ति-सुपाचं सदां त्वप्युयाः
जीवन बाझः याय् त्वलता-
कर्मयागु ब्वीं तन मन वचनं
मतेकं पुण्यया पुसा पिनाः;
सुखफल-सामा दुकाय् मदैगु
नियम सनातन थुइक न्यनाः-

शुभ संकल्पं जागृति नापं भावना-कान्ति हयाः मने । धर्म-सिनाज्या इले हे यायूत बोधिया लँ की लिना वो
ज्ञां-जः खय्‌काः च्वनेत छीनं, नु नु त्रिरत्नया शरण वने ॥ ज्ञां-जः खय्‌काः च्वनेत छीनं, नु नु त्रिरत्नया शरण वने ॥

सकस्यां योगु ध्यबा

रामभक्त प्रधान भोंत

ध्यबा धैगु गुजागु दुनियाय् सकस्यां योगु
ध्यबा बिना छुंहे मदु जगते दकसिबे तःधंगु ।

ध्यबा हे मान ध्यबा हे शान ध्यबा हे अभिमान
योम्ह मयैगु मयोम्ह यैगु ध्यबां हे याइगु महान
ध्यबा दुसा माँ-बौ दाजु किजां माने याइगु
ध्यबा मदुसा काय्‌मचा जूसाँ सकस्यां हेला याइगु

मान मर्यादा इजत फुकं ध्यबा हे जुया च्वन
थव नेपाले ध्यबा मदुम्ह मनूया ल्याखे मदया च्वन
भात कलाया मेल मिलाप ध्यबाय् सुला च्वंगु
ध्यबा मदुम्ह भात जूसां सुंक तोता वनीगु ।

ऐला

चन्द्रबहादुर उपासक

मनूते छगू मखु छगू अमले भुले जुयेगु शोंख जुया
चवनी। गुम्हेसितं धर्मं ज्वीगु शोंख दु, गुम्हेस्यां सिनेमा
स्वेगु शोंख, गुम्हेस्यां आख त्वनेगुली शोंख, गुलिस्यां
जू मितेगुली शोंख, गुम्हेस्यां साकक नयेगुली शोंख,
गुलिस्यां ऐला त्वनेगुली भुले जुया मज्जा ताया
जुया चवनेगु शोंख जुया चवन। भिंगुली भुले जूसा ला
जीवन सुधार जुया भिना बनेफु। मर्भिंगुली भुले जुह लात
कि जीवन बरबाद जुया ध्वंगिक हे स्यना बनेफु। दक्षिबे
मर्भिंगु अमल बा शोंख ऐला त्वनेगु खः।

खजा ऐला छुं हे महत्व व महिमा मदु धयागु मखु।
वासया लागी ऐलाखं ज्या व्यूगु नं दु। प्वा स्याइबले,
नयागु पचे यायत व स्वाहाने कुतुं वया म्ह स्याइबले,
तस्सकं वा स्याइबले भिंगु ऐला प्याका कपाय तया बी बले
फाइदा मदुगु मखु। तर संघम मजुल धासा ऐलाया रस
स्वादे भुले जुलकि मनू यात राक्षस याना बी। अले
मनुष्य गर्ति कुतुं वना पर्णु, व दैत्य जू वनो।

ऐलाखं हि क्वाका हैंगु, मगज गरमे याना वेहोश याना
मचायका यंकीगु। अले वे थें यो यो थे हाला अशान्ति
मचे याना जीवन यात बरबाद याना बी। इज्जत वनी,
ध्यबा स्वाहा याइ, न्हायबले त्वापु खिचा जुया राक्षस
याना बीगु ऐलाया स्वभाव खः। उकि मनूते त्वाय माल
धायवं ऐला त्वनेगु बानि जुया बोगु। त्वने धुनकि लज्जा
व भय धयागु छुं दे मखु। झीसं बरोबर गोरखा पत्रे
छापे जुया चंगु खना उच्च सरकारी पदे चंचंचंपि पशुपति
व गुहाश्वरी जंगले ऐलाखं वेहोश ज्वीका चवनीपिनि हे

मछाला पुसे चंक शोभित मदेक सना चवनीगु पह। थुकथं
इज्जत बनीगु ज्या ज्वीगु शक्ति थव ऐलाखे दु।

झीथाय आपालं याना अन्न ध्वंगिका जक ऐला बने
ज्वीगु। आ तिनि फलफुल ध्वंगिका ऐला ईकीगु चलन
दया वल। न्हायागु जूसां अन्न व फलफुल ध्वंगिका बने
ज्वीगु जुया थव त्वनकि मनूतेगु मगज नं ध्वंगिका बीगु
जूगुलि मानव समाजयात प्रत्यक्षरूपं बेफाइदा धयागु सक-
सिनं स्यु। ऐला त्वना चंचंपि आपालं धयायें अकालं सिना
चंचंपि मदुगु मखु। गुलिस्यां ऐलाखें स्वं हे फना वंपि, गुलि
ठ्यालं कुतुं वंपि, इत्यादि रूपं सिना चंगु समाचार कीज
इलेविले न्यना चवना।

आ ऐला त्वना चवनाबने थःत जूगु घटना निगू ध्येगु
न्हायने त्यना। थौंकन्हे पाहाँ वोपिन्त च्या व पाउरोटी
थें न्हाया न्हाया पाहाँ याकीगु ऐला व खेवो जुया
चवन। नख चब बले व झेवे बने बले न्हायां पाहाँ याइगु
ऐला निखोला दस्तुर हे जुल। अले हानं कारेका, कारेका
धका जिति याना छखोला निखोला थपे जुइ। हानं झेवे
नं सिधेका नयागु पचेयाये मा धका छखोला निखोला हानं
थपे जुइ, अले ईपायिवां मसियका पलाहे थाते मलाका
ल्यहाँ वयबले लं छुं थःगु याना चेंगु। धेधे च्योका ले
वया चवनेबले साप हिसि दुम्ह थें बळाम्ह थें हानं थें
तःधम्ह सुं मदु थें समझे ज्वी। ले वक्कसिनं ध्वाये ध्वाये
स्वका वधा थव धा मदायक धायका छें थ्यनी। कोथाय
चत्ता वा वनी। अले द्वाले पुकाम्ह न्यां थें फाटा फाटा
पुली। फाटा काटां पुपुं गुबले बान्टा नं ज्वी। गुबले

चर्चित्य सीम्ह थे न्हो वइ। कहे खुनु सुथे न्हालं चाइगु
बवते सनि हे मफेक असामर्थ जुया चिनम्ह खा थे भुगलुं
चों चवनी। छें चवैपिसं मिहग झे वंथाय् गुलि त्वना वल
जुइ धका न्वाका चवने मालीगु। गुबले गुबले छें चवैपिं
नाप ह्वाना हातपात नं ज्वीका चवने मालीगु।
थुकथे बरोबर वेँथे ज्वीका, त्वापु जक ज्वीका
जीवने सुख धयागु मदेका चवने मागुलि थव ऐला त्वना
जुयगु ठीक मजू धयागु मती बन। थ्व संगत गुण नं
त्वने माला चवंगु। त्वना ज्वीपि नापनं मज्वी माल।
मत्वं पिनिगु संगत याय् माल धयाथे मतो बना भिक्षु-
पिनिगु संगत यासा अवश्य नं ऐलाया संगत छुटे याएँ फे,
जीवनया सुधार नं याना यंक्य फे, अले ऐला त्वने माः पिसं
नं तापाका यंकी धैगु विचार जुया विहारे बना भिक्षु-
पिनिगु संगत यावना। अन थ्यनेवं यक्ष मनूत मुना बुद्ध-
पूजा याय्त तयार जुया च्वन। न्हापां शील प्रार्थना जुल।

अनं लिपा सकसिनं पालाक बुद्ध, धर्म, संघया गुण लुमंका
बवनो हल। जितला साप न्हाइ पुसे च्वना आनन्द लुल।

बुद्धपूजां लिपा शील (सदाचार) या बारे धर्म देशना
(वाचें) याना विज्यासे ऐलाया दोषया बारे खेंकना हया
विज्यात।
ऐलाया खुगू दोष— १) थनया थनसं दुगु धन द्रव्य, तिसा
वसः छें बु इत्यादि विनाश जुया बनी।

थमं यानागु पापं थःततुं बुलुसे च्वंकी

त्वच्व

२) थःगु छेँय् च्वंपि माँ-बौ, दाजु किजा तता केहेंपि
लिसे थःम्ह जहान लिसे तथा जःला खःला थःथिर्तिंपि लिसे
त्वापु व त्वापु जुइ।

३) थःगु शरीरे रोग जुई, मिखा स्याई, छ्यों स्याई,
म्हें स्याई, स्ये स्वं स्यनी, न्हापु गनी, मिखा याकनं बःम-
लाना बनी, म्ह बमलाइ, याकन बुरा जुइ।

४) देश सकबनं एलागुलु धका प्रचार ज्वी, सकसिनं
धिकार याका चवने माली। साहुमहाजन पिसं पत्यार याइ
मखु। भमचा धायके छ्येबले अज्योम्ह एलागुलु यात जिमि
म्हाय बिमखु धायका चवने माली।

५) ऐला त्वना मत्यो मत्योगु ज्या सना कहे खुनु
थःम्ह सना जुयागु ज्या लुमंका मद्धाला चवने माली। गुलि
गुलि त्वनेगु बानि या च्वंपिनि यो योगु यधां धका ह्यामि
जुया धाइ ल्हाइ धयागु धन्दा मदुर्पि जुइ।

६) प्रज्ञा बुद्धि हीन जुया बनी। छाय् धासा ऐला
त्वने बले शरीरया हिनू दुर्बल जुइ। हिनू व्यामुल धायबं
चिन्तन शक्ति शिथिल जुया कमजोर जुई। अले छुं नं खः
ये ध्वीका काय् फे मखु। होश दै मखु।

सौक्षिप्तं ऐलाखं सारा पाप याकेत न्हाव्याकी। पापया
मूल कारण ऐला धयागु ध्वीका कया। अले चब्बुक है ऐला
तोता छोया। अबले निसे मनयात याउंसे च्वन।

बुद्ध-विश्वय शान्तिया प्रतीक

बुद्धरत्न शाक्य 'स्नातक'

विश्वय शान्तिया प्रतीक सुं दःसा,
नां कायमाःगु छु कीसं वसपोल बुद्धया हे ।

बुद्ध धर्म हे मानव धर्म धकाः;
मस्यूम्ह थन सु जक दनि कीगु न्होने, आः ॥
जीवनया प्रारम्भक अवस्थानिसे हे,
मानव जीवनया मू वाँलाक थूम्ह ।
खः धव संसारय सुं दु धैगु खःसा,
कीगु न्होने दु वसपोल बुद्ध हे जक आः ॥
मनुष्य जीवनया दुःख वेदनाया वाखँ न्यनाः,
मनुष्य जीवनया संघर्षमय प्याखँ स्वयाः ।

मनुष्य जीवनया दरिद्रता व वाध्यता खनाः,
संघर्ष यायां बुद्ध जूम्ह खः वसपोल हे आः ॥
यक्व धैर्य, संघर्ष व सहनशीलताया नापं,
बुद्धि, विवेक व ज्ञानं भयभय व्यूम्ह ।
काम, लोभ, इर्ष्याया भावना गब्ले मतैम्ह,
विश्वे शान्तिया प्रतीक खः वसपोल हे आः ॥
बुद्ध हे विश्वया शान्तिया प्रतीक धकाः,
वसपोल हे विश्वया ज्ञानया जः धकाः नं ।
वै च्वना कीर्णि सकले वसपोलया शरणे,
खः वसपोल हे विश्व विजेता धका आः ॥

मन चिइ थाकु

सम्यकरत्न खवप

कारे छु जुया वोगु थन अलमल दुविना
इतमत कन संसारया हाल न्यना ॥धु॥

अनित्य खनानं भापि मफुगु गथे ।
माया जालं तोपुया तल थथे ॥
थम्हं धायस थ पह मस व गथे ।
खसुं भुंथे भुना छु जुया वोगु थथे ॥धु॥

मन चिइ मफु अथे थथे मदु ।
ध्यान शील मदेवं जुइगु थथे ॥

आवंलि भापि धुन थन मनं खन ।
अलमल तोता मनं ध्यान खन ॥धु॥
थव गथे अलमल जूगु थन ।
हाकुगु नुगलं धन्दा मकागु ॥
अनित्य महसीका शीले च्वने जुल ।
मध्यम मार्ग लँ लिना मोक्ष लाय् जुल ॥धु॥

न्हापायागु समय थौं गथे मजुल ।
जिगु मनयागु हाल थौं च्वयागु जुल ॥

काश्मीरया ख्या खँ

भिक्षु अश्वघोष

आनन्द भूमि वष ५ अंक १, १० स काश्मीर यात्रा
लेखे “न्हिने हे ख्या खना” धका उल्लेख याना तथागु खें
कथा आपा सिथा ओम जूगु खें न्यने दत । यवसिनं न्यनं
न्यन— गथे भन्ते ! ख्याया विश्वास मदु मेस्यां काश्मीरे
न्हिने हे ख्या खना धका आश्चर्यंगु खें च्वया तल ?

“आनन्द भूमि” स “काश्मीर यात्रा” लेख च्वयागुरुलि
न्हु न्हगु जित आनुभव जुल । पाठक वर्गतेगु बुद्धि छक परीक्षा
यायथें याना— “काश्मीरे न्हिने हे ख्या खना” धका च्वयागु
खः, तर जिके प्रश्न न्यंवोगु अनुसारं पाठक वर्ग फेल जुल
बा लेखक स्वयं फेल जुल ध्यागु खें निणय याय् मफुत ।
बरु ख्व जित अनुभव जुल कि जि छम्ह धायेया लेखक
मखुनि । छाय धासा पाठक वर्गया मगजे ओम ज्वोगु कथं
लेख च्वेगु कुशलताया चिं मखु धयां अन्युक्ति ज्वी मखुयें
ता ।

छजा न्हिने हे ख्या खना धाय्बले पाठक वर्ग छक
विचा याय्मागु खः । न्हिने गुवले नं ख्या खनो मखु । छाय्
धासा बहनी हे नापलाय् थाकुम्ह ख्या, मत दुथाय् हे वइ
मखुम्ह ख्या न्हिने गथे खनो ? धात्ये धाय्माल धासा
ख्या दु धका माने याय्गु हे अन्धविश्वास खः ।

भगवान बुद्ध मजिद्मनिकायया भय भैरवसूत्रे ध्या
विज्यागु दु, ख्या दु ध्यागु विश्वास मन कमजोर पिसं व
ग्यापकर तेसं जक माने याइ । ख्या धयाम्हेस्यां मन बः
मलामेसित जक सते याइ । मुतु बः मलागुया चिं हे ख्या:
खः ।

ख्या! मदुसा छाय् न्हिने हे ख्या खना धका न्यंगु प्रश्न

या उत्तर खः काश्मीरे कटूर मुत्मानीत पालि निपा जक खने
देक छधलं निसे चवथ्यंक तोपुइक हाकुसे च्वंगु वसः पुना
ले० (सडके) जुया च्वंगु छना बले न्हिले मास्ते बो । वं
धासा मेपि स्वे ज्यू । मिखा निग दुथाय् जालिया व्हो निहो
दु । मेपिसं जक वयात स्वे मज्यू । उकि व्यंगात्मकं
(ख्यालया रूपे) न्हिने हे ख्या खना थका च्वयागु खः ।
तर आ थुल लेख च्वे बले ख्या याय् मज्यू, छाय् धासा
पाठकवर्ग सकले बुद्धिजीवित मखु । ए ध्यागु थ्वीका
कायगु शक्ति मदुनि । उकि थ्व लेख च्वयागुली थःत
थःम्ह फेल समझे जुपा ।

छखेला ख्या खें छगुला मनोरंजनया लागी मदेकं मगा ।
ए ध्यागु मनूते न्ह्युं पुसे च्वंगुली अपो मन वं ।

मनूते ख्या याय् मागुला छखें ति, प्राण मदुम्ह छाप-
खाना या हे ख्या याय्मा धका उखुनु तिनि गोरखा पत्रे
“कुराको कुरा” ध्यागु स्तम्भे पिडाली ध्यामेस्यां “छापा
ख्याक” अर्थात छापाखानाया ख्या: धका च्वया तल । छु
ख्या याना तल ले— ‘सुन’ यात ‘नून’ ‘जल’ यात ‘मत’
‘सेन्सगलं’ यात सेक्सगलं, इत्यादि छापे याना ख्या खें पित
हल । उखुनु तिनि माघ १ गतेया शनिवारीय गोरखा
पत्रे पुस्तक समालोचनाय् तगो याना बुद्ध कालीन ब्राह्मण
ज्वीमायाय् “युद्रकालीन ब्राह्मण” धका छापे याना छापा
खानां ख्या याना तल । छापा खानाया ख्या खें कृत हे
ग्यानापुसे च्व ।

काश्मीर यात्राया लेखे मेगु ख्या: खें खः— “जग मदुगु
छें” । ख्व छें अप्पां दना तगु मखु, जेहलम ध्यागु नदी

सियागु दुःगाथे देकातगु खें खः । मनूत जन्म ज्वीगु नं
सोगु नं उकी हे खः ।

शंकराचार्य सन्दिवर

आः छया खं छुखे छोथनु । काश्मीर यात्राया शिल
शिलाय् शंकराचार्यया चर्चा याना । उगु मन्दिर या वारे
बौद्ध ऐतिहासिक पृष्ठभूमिया खं नं न्हाथना तया । थुकी
नं पाठकते दृष्टि पायफु । भ्रम ज्वी फु । व छु अम
धासा—जगत गुरु शंकराचार्य बुद्धया विरोधीला धयाथे ।
भारतीय बौद्ध धर्म उत्थान व पतन या इतिहासे नं जगत
गुरु शंकराचार्य या नां उल्लेख दु । जि नं न्हापा जगतगुरु
शंकराचार्यया प्रति दृष्टि पाना चवंगु खः । व भ्रम खः
वसपोल मुक्कं बुद्ध धर्मया विरोधी धका ।

जि छथाय मेथाय् हे महादेव मन्दिर स्वः वना । अन
छगु शिला लिपिये याना च्वयातगु खनाः—

धराबद्ध पद्मासन स्थांग्रिघटि
नियाम्यानिलन्यस्त नाम्रदृष्टि
य आस्तेकलौ योगिनां चक्रवर्ती
स बुद्ध प्रबुद्धो द्रस्तुमच्चत्तवर्ती

(शंकरग्रन्थमाला)

अर्थ— पृष्ठीस पद्मासन याना एकाग्रता व प्राण संयम-
पूर्वक न्हाय् चक्राय् दृष्टि स्थिर याना चवंस्त्र ह ग्रन्थ कि
कलियुगया योगीते चक्रवर्ती खः, वसपोल महाज्ञानी जिगु
नुगले विराजमान ज्वीमा । जगतगुरु शंकराचार्य द्वारा
बुद्धया स्तुति (प्रशंसा) ।

थुकीं सीदु जगतगुरु शंकराचार्य गौतम बुद्धया प्रशंसक
व समर्थक खः, विरोधी मखु ।

गनं गनं थथे अवश्य उल्लेख दु बौद्ध मिक्षुपि नाप
शास्त्रार्थ याना त्याका मिक्षुपि अस्थित्व मदेका बिल ।
थुकी निगु कारण दु— छगु छु धासा तत्कालीन मिक्षु

पिनिगु जीवन नैतिक होन जुया चवंगु, मेगु बौद्ध धर्मया ज्ञान
व अबौद्ध धर्मया ज्ञान अभाव । पुरोहितया रूपे व पारि-
वारिक या रूपे अबले या मिक्षु पिनिगु जीवन जुया चवंगु ।

थौं छीगु नेपा देशे हिन्दू व बौद्ध भारत्त्व पूर्ण धयागु
दाजु किजाथे मिले जुया चवंगु दु । मेसेथाय् देशे थे धर्मया
ल्वापु मदु । गनं छुं असन्तोषया खं दुसां अज्ञानितेगु
अविवेकी पूर्ण ज्यां व अज्ञानिते बिचे हे जक खः । वनं
नगण्य धासां ज्यु ।

जि स्वः वनागु महाद्योया मन्दिरे च्वयातगु दु—
वासुदेवः पुनबुद्धः संमोहाय सुशब्दिषाम्
देवादीनां रक्षणाय अधर्म हरणाय च
(१११९ गरुड पुराण)

अर्थ— अधर्म नाश यायया लागी देवता पिति रक्षाया
लागी व राक्षसते दमन यायया लागीं वासुदेव श्री कृष्ण
चन्द्रं हाकनं बुद्धया रूप धारण यात ।

थथे खःस। शिव मार्गीतसे बुद्ध व बुद्ध धर्मया विरोध
यायगु खं हे मदु । गनं गनं गामे बौद्ध धर्म नास्तिक व
कीगु धर्म मखु, बुद्ध धर्मया वाखं न्यने मत्यो धाइपि खने
दुगु अज्ञानित हे ज्वी माः । नेपाल बुद्धया जन्म भूमि
जूगुलि विरोधया प्रश्न हे मदु । उक्कि हे खः रेडिओ
नेपालं बरोबर बुद्ध धर्मया प्रचार याना चवंगु । प्रथेक
मंगलबार खनु सुथेसिगु धार्मिक कार्यक्रमे रेडिओ नेपालं
बुद्ध धर्मया प्रचार याना चवंगुलि भतिचा गौरब तायदु कि
नेपाल बुद्ध जन्म भूमि खः ।

छोपेमा (चिवालस्त्र)

जिपि काश्मीर तोता जन्मू वया । जन्मुइ तारा देवी
समारक धर्मशालाय निचा चवना । धर्मशाला जूसां नं धयबा
पुले मागु जुया चवन । तर अनया व्यवस्थापक शास्त्रीं

जिमित ध्यबा पुले स्वाक दया तया दिल। धर्मशालाय
चःबि सफाइया ध्यवस्था अनुकरणीय जू। न्याग फिंग
ध्यबा बो माः। क्षारा चवना पिहाँ बोलिसे सफा याइगु
चलन साब बाँला ताल।

जम्मू तोता पठानकोट बना। अनं हाकनं मेगु बसे
चवना मण्डी धयागु शहरे बना। मण्डी शहरे बस दिको-
पाय चःबि बनेत फ़ि न्याग ध्यबा पुले माः काश्मीरं बनेगु
लैंच्वी नं पिशाब छक यायत् । १० फ़िग ध्यबा पुला बया।
फ़ि न्यागः ध्यबा पुलागु चःबिइ तुरन्त सफा याइगु जुया
याउंक क्षारा चवना बया। क्षीथाय नं सार्वजनिक चःबि
देका तःयाय थ्व चलन जूसा ज्यू। तिनिख्यले चवंगु चःबिइ
ला पिशाब याय्या लागी आ न्यागः ध्यबा (१५) व
क्षारा चवनेत् । २५ कायगु चलन जुया बलये च्वं।
तर गुलि सफा ज्वी मागु खः उलि मजू। थाइलैण्डे पठिलकं
च्यागु छिगु चःबि व मोल्हीगु कोथा देका पसः चें बले
याना चवंगु खना। अनं चःबिइ बनेत फ़ि न्यागः ध्यबा
पुलेमाः। थ्व नं बाँला ताल। चःबिया ध्यवस्था ढुये
सफा नं जूसा मनूत सभ्यताया लंपुइ पलातल धासाँ छुं
अपो खें ज्वी मखु।

मण्डी शहरं घोछि (१ घन्टा) ति हाकनं मेगु बसे
चवना छोपेमा (रिवाल्सर) बनेमाः। छोपच यात से भासं
'छोपेमा' धयातगु चें च्वं। तर स्थानोय जनतां बा अनया
प्रान्ते छोपेमा बा छोपच धयागु सुनानं मस्यु। रिवाल्सर
धासा जक स्यू। छाय धासा व याय्या नां हे रिवाल्सर
जुया चवन।

अन थ्यन। पहाड़या बवसं तःधंगु पुखू छगु दु। तर
बच्छिति चा पुरे जुया, सिमा बुया बया नं धिद्मा (ति माँ
थें जागु) बुया बया जंगल थें च्वं च्वने धुंकल। पुखूया
छचाखेरं जंगल ज्वीन।

थनया महत्व पद्य सम्भवया चमत्कारया घटना खः।
अन च्वयातगु अनुसारं मण्डी धयागु नगरे जुजुया म्हाय
राजकुमारीयात बोध यायत् पद्यसम्भव अन बिज्यात।
पद्यसम्भव गुरु राजकुमारी नाप स्थन धयागु लोक अपवादे
विश्वास याना मनूतेगु हाहाले लगे जुया जुजुं बसगोलयात
रिवाल्सर (छोपेमा) धयायाय यंका पहाड़या बवे हया मि
तया स्याना बिल। तर पद्यसम्भव गुरुं थःगु मनोबलं
(ऋद्धि) व छागूलि पुखू याना थः पलिस्वाँया दोने चवना
प्रत्यक्ष दर्शन ब्यु बिज्यात। थ्व दृश्य खना जुजु साब
प्रभावित जुल। पलिस्वाँया दोने पद्यसम्भव विराजमान
जूगुलि छो पद्य अथवा छोपेमा या नामं प्रद्यात जगु
ज्वीमा।

अन से भिक्षुत प्यंगु न्यागू दर्जनं मयाक दु। 'गुम्बा
नं निगू श्वंगु दु। रिम्पोछे (अवतारी) लामा धयायि न
बिज्याना चवंगु दु। अनं निघौ स्वघौ (२,३ घण्टा) च्वे
पहाड़गया बने बले गुफा प्यंगु न्यागू दुथाय थ्यनी। छगु
गुफाय तःधिकम्ह पद्य सम्भवया मूर्ति दु। मेगु गुफाय
शाक्यमुनि बुद्ध गुम्हकि नेपाली कलां पूर्णगु खः अले हानं
लोकेश्वर सहश्रभुज व पद्यसम्भव आदि मूर्ति स्थापना याना
तगु दु। अनं दर्जनं मयाक से भिक्षुत पूजा पाठ याना
चवंगु दु। भुयोपि नं पूजा पाठ याना से जुया च्वाँपि खना।

अं! छोपेमा पुखुली सुं भडालु बन कि पद्यसम्भव
गुरु सुरुहूं बिज्याना दर्शन ब्यु बिज्याइ धका न्यना तयाये
मखु। व पुखुली सिगों व सिपौ वाँ छोया तंगुली चा
याना उकी धहीमां (तिमा थें जागु) बुया चवंगु दु। तः
चंगागु गथामुग थें चवना चवंगु दु। उकी से तसे धज
पताका तया माने याना तल, पूजा याना तल। फे सन कि
वनं सना हइगु। तसकं के (हावा) चले जुलकि दुंगा

चा थें न्हाना वो । के मसनी बले सुंक ध्यान याना
च्चनीगु । के बलकि ध्यान भंग ज्वीगु । पूर्वं के बोसा
पश्चिम पाखे बनी । पश्चिमं के बोसा मेथाय् बनी । के
यागु आज्ञानुसार जक पद्मसंभव उखें थुखें बिज्याइगु ।

धर्मशाला

हाकनं रिवाल्सं मण्डी बना अनं धर्मशाला बना ।
धर्मशाला धयागु छगू शहरया नां खः । वहे शहरया
लिककसं दलाइलामा बिज्याना च्चंगु दु । लिकक धासा न
धर्मशाला धागु थासं घोछिति बसे च्चना बनेमाः । व छगू
पहाडी व जंगली प्रदेश बाउसे न्हाइपुसे च्चं । नेपा थेन्तुं
च्चं । अन ध्यनेवं त्वासाय् थ्यन ला धयायें च्चं । सेंत
घवं दु । पसः न इमिगु हे जक । न्हगु ल्हासा धासां ज्यू ।

प्रत्येक मंगलबार खुनु दलाइलामा दर्शन यायगु दि
खुया च्चन । जिंपि सोमबार बहनि थ्यन । मंगलबार
खुनु सुध न्हापनं अफिसे बना दखास्त तया । तुरन्त वा
धका खबर बल ।

दलाइलामा जगलया दथी पहाडे यचुसे च्चंगु दरबार
चा छगूली बिज्याना च्चन । ग्यानापुसे च्चंपि तुफ ज्वना
च्चंपि पालयत च्चंच्चन । निगू छंगू पुस्ताया नां च्चवा
हवाइ जहजे थाही बने बले थें निम्हेस्थां निक म्हे दवव
जाँचे याका बने माः । चकु दुगु छ्वला ज्वना बने मज्यू ।
हृषियार याय् ज्यूगु छु ज्वना बने मज्यू ।

दलाइलामाया दरबारया बवसं न्हगु छाँट यागु गुम्बा
देकातगु दु गुकी सलंस लामा मिक्षुपि बिज्याना च्चंगु दु ।

जिंपि नापं त्वासा साहु प्रत्येकमान तुलाधर नं दु ।

बेक सेै भाय सःगुर्लि दलाइलामा व मेमेपि लामात नापं
सेै भासं खं ल्हाना दिल । जिंपि खंसः सां अन पाक व
लाटो ज्वी माल ।

दरबार या लिकक सं विहार छगू देका तल । व विहार
छगू साप हे न्ह्यू पुसे च्चंक निर्माण याना तल । दुहाँ धनेवं
मन हे याउसे च्चं । तर भक्तिमार्गीतेत मज्यू । धुं धुपाय व
देवा च्याके मज्यू । जिंपि नापं बनापिति भक्तिमाप व्यनेत
सकले पालकं नमो तस्स निवें तस्सकं स्वर मिले याना बुढ़
पूजा यात । जि छम्ह लाटाथें उखें थुखे स्वया च्चना बले
अन च्चवा तगु खना थन दुने हल्ला याय् मज्यू, खं ल्हाय्
मज्यू । उकिं खः थ्व विहार भक्तिमार्गी पिन्त मज्यू धयागु ।

थथे चाह्यु बने बले भक्तिमार्गीत व ज्ञानमार्गीत नापं
बनेगु म्हाइपुसे च्चंका च्चने मालेयो ।

छगू न्हाइपुसे च्चंगु खं खः न्हिकं मयाकं नइमखुपि
अजिंपि निम्ह नं नापं दुगु । कन्हे न्हापनं दना च्या त्वना
बने मानि, अजिंपि याकं न्हिकं यायमाः खं ला !

लिसः द्वी अपायसकं धन्ना काय्माःलाः ? थौं बहनि हे
न्हिकं याना ते । धात्यें नं बाँलागुला जिमि जलपान याना
च्चने अजिंपि निम्ह जिंपि नापं ठीकन्तुं च्चना जयमा होका
न्हिकं याना च्चनी । निलःमाः धयागु नं मदु । वासि लख
खाँ सिल ! न्हिकं याइ । क्या न्हाइपुसे च्चं । द्वेस जकं
बुरो खवा वो, मन ला ल्यासि तिनि छनि । जिंपि १५
कातिक नेपालं बना ९ मंसीर २०३४ खुनु नेपातुं लिहाँ
बया ।

आशिका

चक्रमान शाक्य त्रिशूली

सागु मसागु न्ह्यागुहे जूसाँ
फ़्यमाँ नय्जि प्वाजाय्क ।

वसः छजु खदरया जूसाँ
पुना फयूज्वी सन्तुष्ट ॥

नय्गु पुनेगु मखु थ्व जीवन
या उहेश्य मेगु * थन ।

थःगु शरीरे दुनेपिने बाँलाक
खंका ज्ञानी ज्वोत थ्व तन ॥

धैगु भावनां हृदय जाय्माँ
मतथें दिनि दिनि च्याय्फेमाँ ।

कर्मवीर जनभक्त सजन या
न्होने च्वना लँ क्येने फयूमाँ ॥

कोशलका राजा मल्लिकासँग

भिक्षु अमृतानन्द

जुन रूपले राजाले मल्लिकादेवीलाई आफनी पटरानी बनाए सो कुरा बुद्धकालीन राजपरिवारमा विस्तृत रूपमा उल्लेख भएको छ । राजाले मल्लिकादेवीलाई अति प्यार गर्दथे । तर कहिले राजालाई आफूले गरेको आशाको विपरीत कुरा सुन्न पर्दा मनमा दुःख लाग्यो । अनि राजा अशरण-शरण महाकारुणिक बुद्धकहाँ गई मन शान्त गर्थे भन्ने कुराहरू तलका विभिन्न सूत्रहरू पढदा हामीलाई अवबोध हुन्छ ।

जस्तै— एक दिन, राजा-रानी दुबै, प्रासादमा बसी परस्पर आलाप-सन्नाप गरिरहेको बेलामा राजाको मनमा, “यो मल्लिकालाई मैले कस्तो ठाउँबाट कस्तो ठाउँमा ल्याइपुन्याए” । अतएव यिनले मलाई भन्दा बढता प्यार अहु कसलाई गर्लिन् ८” भन्ने लागी उनकै मुखबाट त्यस्तो कुरा सुन्न पाए हुन्थ्यो भन्ने-प्रेमीले प्रमिकाबाट आशा

गरिने कै मनमा आशा राखी प्रश्न सोधे । मल्लिकाले कुनै छक्कापञ्जा नगरी सत्थ कुरा भन्दे— “आफूभन्दा प्यारो अहु कोही पनि हुन्न” भन्ने कुराको उत्तर सुन्नुपर्दा राजाको मन खल्लो भएकोले तुरन्तै भगवान्कहाँ शान्त्वना लिन गएका थिए ।

मल्लिकादेवी गर्भवती भइरहेको बेलामा पनि राजाले निकै दिवास्वप्न देख्ने गर्थे “मल्लिकाले छोरा जन्माउलिन् अनि यस्तो गरौला, उस्तो गरौला !” मल्लिकादेवीको प्रसव हुने समय आज भोलि जस्तै भइरहेको बेलामा; एक दिन राजा विहारमा उपदेश सुन्दै थिए, त्यहाँ एक पुरुष आइ छोरी जन्मेको कुरा कानमा सुनाउंदा राजाको मन खुल्कुक भएको थियो । जुन कुरा तल सूत्रमै उल्लेक भएको छ ।

चूल सूत्र :-

१५—नारी पनि पुरुषभन्दा थोड़ हुनसक्छे

आवस्तीमै ।

त्यस समय प्रसेनजित कोशलराजा जहाँ भगवान् हुनुहुन्थ्यो त्यहाँ गई भगवान्लाई अभिवादन गरी एक छेउमा बसे । अनि एक पुरुष जहाँ प्रसेनजित कोशलराजा थिए त्यहाँ आई उनको कानमा “मलिलकादेवी छोरी जन्माइन्” भनी सुटुक भने । यो कुरा सुनी प्रसेनजित फोशल राजाको मन खुलूक भयो ।

प्रसेनजित कोशलराजाको मन खुलूक भएको बुझी त्यसबेले भगवान्ले निम्न गाथा सुनाउनु भयो—

१) “इत्थो पि हि एकच्चिया, सेय्या पोस जनाधिप ।

मेधावी सीलवती, सस्सुदेवा पतिब्रता ॥

२) “तस्सा यो जायति पोसो, सरो होति दिसम्पति ।

तादिसा सुभगिया पुत्तो, रज्जं पि अनुसासती’ति ।”

अर्थ—

१—“अनाधिप ! यहाँ कुनै कुनै स्त्री बुद्धिमती, शोलवती, सासु समुरालाई देवसमान मान्ने तथा पतिव्रता भई पुरुषभन्दा पनि थोड़ हुन सक्छे ।

२—“त्यस्ती स्त्रीबाट जुन सन्तान जन्मिष्य उ सूर-धोर र दिशा प्रयुख पनि हुन सक्छ; त्यस्ती सौभाग्यवतीको धलिकले राज्य—अनुशासन पनि गर्न सक्छ ।”

छोरी जस्तेको कुरा विहारमा बस्दा बस्दै सुन्नु परेको भएस्ते मलिलकादेवीको मृत्यु भएको दुःखद समाचार पनि बिहारमै सुन्नु परेको थियो । मलिलकादेवी परलोक भइसके पछि राजालाई उनको सम्पराधिक मृत्यु पछिको गतिबारे भएस्ते उसुकता भएको हुँदा, सो बारे ‘प्रश्न सोधाउ’ भन्ने विचारले राजा विहारमा जान्थे । तर प्रश्न सोधन बिसंन्थे ।

धर्मपदार्थकथानुसार मलिलकादेवीले एक दिन दर-

बारमै पालि राखेको सुन्दर तथा एक ठूलो कुकुरसंग क्षणिक रतिकृडाको स्वाद लिएकी थिइन् । सोही दुराचारको फल-स्वरूप उनी केही दिन दुर्गतिमा परी पछि स्वर्गलोक पुगिन् । कतिपय दिन पछि भगवान् स्वयंले मलिलकादेवी तुषित-लोकमा उत्पन्न भएको कुरा राजालाई बताउनु भयो । मलिलकादेवीलाई राजाले भौतिक सम्पत्तिद्वारा प्यार देखाउंये भने राजालाई मलिलकाले परलोकिक प्यार गरी अनेक अति बुद्धि तथा धार्मिक उपदेशद्वारा संग्रह गर्थिन् ।

प्रसेनजित कोशल राजाकी आमा परलोक भए पछि राजाले आपनी बृद्ध बज्यैलाई आमाको स्थानमा राखी, आमालाई भन्दा पनि अधिक स्नेह गरी अत्यन्त सम्मानका साथ भक्तिपूर्वक हेरचाह गरेका थिए । जब यिनको पनि देहान्त भयो तब राजालाई अत्यन्त गहिरो चोट लाग्यो । राजा भगवान्कहाँ गई, “भन्ते ! यदि कुनै सम्पत्ति दिए, मेरी बज्यैलाई बचाउन सक्ने भए बचाउने थिए” भनी दुःखको कुरा पोखाएबाट आफ्नो १२० वर्षीया बज्यै प्रति उनको कत्तिको स्नेह रहेछ भन्ने कुराको प्रमाणित हुँदै । यसे भावनाको प्रतिकृया स्वरूप आफ्नो बज्यैले परिमोग गरि राखेका धेरै जसो वस्तुहरू भिक्षुसङ्गलाई प्रदान गरे ।

बुद्धको उपासना

जुन दिनदेखि भगवान् बुद्धको सम्पर्कमा आई वहाँको शरणमा गई बुद्धभक्त भए, त्यस दिनदेखि प्रसेनजित कोशल राजाले जीवन पर्यन्त बुद्धको उपासना छाडेनन् । यद्यपि शुलु शुरुमा, जवसम्म—बुद्धलाई राम्ररी चिनेका थिएनन्—तबसम्म राजाले बुद्धका अनन्य भक्तिनी मलिलकादेवीलाई बुद्धको बारे केही व्यञ्ज कुराहरू पनि सुनाउंये, तर पछि

यस्ता स्वभावहरू बिल्कुलै हटेर गए। अनि बुद्ध धर्म तथा सङ्घको कुनै अपवाद सुन्नु पर्दा प्रसेनजित सारे दुःखी हुन्थे। जस्तै—

एक दिन, अन्य तैर्थीयहरू, जब लाभसत्कारबाट परिहानी हुन्दै गए तब उनीहरूले, “थमण गौतमले केवल आपना श्रावकहरूलाई मात्र दान देऊ, अरुलाई नदेऊ; आपना श्रावकहरूलाई मात्र दिएको फल महान हुन्छ, अरुलाई दिएको फल तुच्छ हुन्छ। स्वयं चिक्षाटनद्वारा जीवन बिताउने थमण गौतमले अरु चिक्षाटन गरी जीवन बिताउनेहरूको जीवन वृत्तिमा बाधा पुन्याउन्छ। के यस्तो गर्नु उचित हुन्छ?” भन्ने प्रचार गर्न थाले। यो हल्ला राजदरबारमा समेत पुगी राजाको कानमा समेत पन्थो। राजाले यस कुरालाई चिक्षास गरेनन्। अनि राजाले जनतालाई कसरी सम्झाउने र कसरी अन्य तैर्थीय परिवाजकहरूको छूटो आरोपलाई खण्डन गर्न भन्ने भन्ने चिक्षार गरी एक सङ्घोत्सवको दिनमा, सबै नागरिकहरूलाई जेतवन चिह्नामा भेला गराउन लगाए। त्यसै बेला राजाले भगवान्संग “भन्ने! के तपाइले अरुलाई दान न देऊ” भनी उपदेश गर्नु भएको छ कि भनी सोधनु उचित हुने छैन भन्ने चिक्षार गरी धर्म सम्बद्धी प्रश्न सोधने निश्चय गरी भगवान्संग, “भन्ने! कहाँ दान दिनु उचित हुनेछ?” भँडै प्रश्न सोधे पछि भगवान्ले महाराज ! जस प्रति चित्त प्रसन्न हुन्छ भनी उत्तर दिनु भयो। भगवान्को उत्तर सुनी उपस्थित सबै संतुष्ट भए। सत्यासत्यको कुरा पनि प्रकट भयो, अन्य तैर्थीयहरूको छूटो आरोप पनि स्वतः शान्त भएर गयो।

फेरि एक पटक अन्य तैर्थीयहरूले आपनो लाभसत्कार तथा आदर सम्मान घटाई, बुद्धको लाभसत्कार तथा आदर सम्मान बढाई गएको हेर्न नसकेर उनीहरूले एक भयानक

षड्यन्त्र रचाई बुद्धको उपहास मात्र नभई हुनसम्म बेइज्जत समेत गर्न खोजेका थिए। उनीहरूले आपनी एक भक्तिनी सुन्दरीनन्दा परिवाजिकालाई दिनहुँ जेतवन चिह्नामा पठाई, धेरै मानिसहरू चिह्नामा आउने बेलामा चिह्नामा निस्कैदा; मानिसहरूले, “कहाँबाट आएको ?” भनी सोधदा “भगवान् बुद्धको गन्धकुटीमा एक साथ बसी आएकोहुँ” भन। भन्ने समेत सिकाए। दिन बित्दै गएपछि केही धूर्तहरूलाई घूस खाई सुन्दरीनन्दालाई मानं लगाई जेतवन चिह्नामा भगवान् बुद्ध बस्ने गन्धकुटी नजिक एक फ्लहरू पयाक्ने खाडलमा गाडन लगाए। केही दिन पछि अन्य तैर्थीय परिवाजकहरूले, “दिनहुँ जेतवन चिह्नामा जाने सुन्दरीनन्दाको लापता छ” भन्ने हो हल्ला भवाई राजा कहाँ समेत उजुर गर्दा राजाले “तिमीहरूको कहाँ शक्ना लाग्छ त ?” भनी सोधनी गर्दा, “जेतवन चिह्नामा” भनी बिन्ति गरे। त्यस पछि राजाको स्वीकृति लिई सोहो खाडलबाट मृत शरीर निकाली सारा नगरमा घुमाई, हुन सम्म हो होल्ला। भवाई, बुद्धको चिरोधमा प्रचार गरे। सर्वसाधारण जनताले यसबारे बुद्धका भिक्षुसङ्घबाट अथवा बुद्धबाट कुनै पनि प्रत्याक्रोश वा द्वेषभावको प्रतिक्रिया देखेनन्। अपवाद वा निन्दा गर्न आउनेहरूलाई चिक्षुहरू केवल निम्न गाथा सुनाउन्थे :-

“अमूतवादी निरयं उपेति,
ये वा पि कत्वा न करोमि चाह।
उभो पि ते पेच्च समा भवन्ति,
निहीनकम्मा मनुजा परत्याति ।”

अर्थ :-

“असत्यवादी नर्कमा जानेछ, जो गरेर पनि गरेको छैन भन्छ उ पनि नकमा जानेछ। नीच काम गर्ने यो हुवै थरी पुरुषहरूले परलोकमा समान फल भोग्ने छन् ।”

अन्तमा राजाको जासूसी विभागले, तीने तर्थोय परिद्राजकहरूले सुन्दरीतन्दालाई मार्न लगाएको कुरा पनि पत्तो पायो । हल्लागुल्ला त्यसै सामसुम्म भएर गएको मात्र नभई उल्टो अन्य तर्थोय परिद्राजकहरूले ने ठूलो सामाजिक अपमान र अबहेलना सहन पन्यो र राजदण्ड पनि । यस्तो उपहास, अपवाद, निन्दा तथा विरोधकौ प्रचार भएर पनि भगवान्ले राजासंग कुनै प्रकारको महत वा दमनको लागि एक शब्द पनि भन्नु नभएकोले राजा अत्यन्त आश्चर्यचकित भई; केही दिन पछि भगवान् कहाँ गई, ‘भन्ते ! यस्तो

बिध्न अयश तथा निन्दा फैलाएर पनि तपाईंले हामीलाई केही भन्नु भएन; केही त भन्नु पर्ने वियो !” भनी बिन्ति गर्ने प्रसेनजित कोशल राजाको कुरा सुनी बुद्ध भगवान्ले—“महाराज ! यो लोकमा कस्तै ओघचित्तले कस्तै मैत्री-चित्तले कुरा सुनाउँछ । म शीलवान् हुँ, म गुणवान् हुँ भनी प्रचार गर्ने काम आर्यहरूको लागि अनुरूप छैन” भन्नु हुँदै बुद्धकसूत्रको उपदेश गर्नु हुँदै राजालाई प्रकुलित पानु भयो । (बुद्धकालीन राजपरिवारबाट)

—०—

बौद्ध गतिविधि

श्री ५ या दीर्घायु कामनाय महापरित्राण

२०३४ पुस १३ गते श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विकम शाह देवया ३३ दैं क्यांगु जन्मोत्सवया उपलक्षे वसपोल की जुजुया दीर्घायु व सुस्वास्थ्य कामना याना स्वयम्भू स्थित आनन्दकुटी विहारे भिक्षुसंघ पिनि पाखें महापरित्राण पाठ सुसम्पन्न जुल ।

न्हापां श्री ५ महाराजाधिराज यागु तम्भीरे मात्यार्पण याना ३३ प्वा मत च्याका दीर्घायु कामना जुल । अनं लिपा वयोबृद्ध भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर पाखें पञ्चशील प्रदान जुल ।

उक्त अवसरे भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं श्री ५ वीरेन्द्रया चिरायु व सुस्वास्थ्य लाभ ज्वीमा अथे हे प्रजागण्यात न सुख व शान्ति ज्वीमा नापं १५ गते ६०० लं मयाक बौद्ध तीर्थ वने त्यन्पिन्त मंगल कामना याना अव

महापरित्राण ज्वी त्यांगु खैं धया विज्यात । महापरित्राण सिद्धेवं उपस्थित उपासक उपासिकापिन्त जलपान संग्रह व भिक्षु संघयात दान बीगु कार्य सम्पन्न जुल ।

बुद्धयात आनन्द नं मदु चिन्ता नं मदु

२०३४।१।१० गते योमरि पुन्ही खुनु सदां यैं स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनं लिपा आनन्दकुटी विहारे चैत्य पूजा भव्य रूपं सम्पन्न जुल । शील प्राथनां लिपा भिक्षु कुमार काश्यपं बुद्धया परिचय विया बुद्धयात आनन्द नं मदु चिन्ता नं मदु धयागु खैं न्ह्यथना विज्यात । छम्ह विद्वान्मह मनू बुद्ध याथाय वया न्यन—

भो श्रमण गौतम छ्यपिन्त आनन्द दु ला ?

“जित छु लाभ जुल धका आनन्द ! जित आनन्द मदु” धका बुद्ध धया विज्यात ।

“एसा छ्यपिन्त चिन्ता व दुःख दुला ?”

“जित मुनां छु स्यंका तल धका दुःख व चिन्ता दै ।”

“एसा छपिन्त चिन्ता न मदु दुःख न मदुला ?

“अथे हे खः आनन्द कायगु आशा याना च्वपिनि हे

जके चिन्ता दैगु खः । छु यासा अपो सुख दै थें धका चिन्ता

जके याना च्वपिनि आनन्द ता । जित नितां मदु धका

भगवान बुद्ध धया विज्यात । (संयुत निकाय)

दुद्ध पूजां लिपा भिक्षु अश्वधोपं शत्रु तेत उपकार
यायवले शान्ति जू धयागु श्रमण नारदया बाह्यं कना
विज्यात । भोजनं लिपा नं परित्राण पाठ व उपदेश बीगु
कार्यंक्रम सम्पन्न जुल । ध्वयां न्हापाया पुन्ही बले नं भिक्षु
विवेकानन्द महास्थविरं परित्राण पाठ व उपदेश वियां
विज्यागु दु ।

जन्मदीया उपलक्षे चन्दा

४ माघ २०३४ खुनु केलटोल मासंगल्ली श्री लोक
रत्न तुलाधरया ७० वर्षं क्यंगु जन्मन्हि या लसताय्
आनन्द भूमि पत्रिका परन्तु चले ज्वीमा धयागु कामना
याना रु १५।— आर्थिक सहयोग विया दीगुलि वेक्यात
आयु व आरोग्य लाभ ज्वीमा धयागु आनन्द भूमिया शुभ
कामना दु ।

स्मरणीय जू आनन्द भूमि यात दिवंगत पिनि नामं
व जन्मदीया लसताये चन्दा विया दीगुली पला न्हाका-
दीम्ह दाता श्री लोकरत्न तुलाधर खः । मेमेपिसं नं
वेक्या ल्यूल्यू फाया आनन्द भूमियात आर्थिक गुहाली
याना दी धयागु आशा दु ।

स्वर्गस्थ जूमेस्या नामं धर्मदान

स्वर्गीय राजकुमारीया (नामं) पुण्यस्मृतिस सगरमाथा
अंचल खोटाङ्ग वजार वासी श्री बाबुलाल उदास (तुला-
धरं) आनन्द भूमि यात रु २५।— चन्दा प्रदान याना

आनन्द भूमि

परलोक वने धुंकुमेस्या प्रति यःगु कर्तव्य पालन याना
दीगुलि वेक्यात आनन्द भूमि परिवार पाखे धन्यवाद प्रकट
याना च्वना ।

स्मरणीय जू आनन्द भूमि यात वियागु चन्दा धर्मदान
जू वं नाप नापं शुद्धगु श्राद्ध नं खः ।

अनिच्चावत संखारा

नेपाया येरवादी परम्पराया अनगारिका (भिक्षुणी)
पि मध्ये छम्ह पुलांम्ह धर्म प्रत्यारक व दक्षिणे थकालिम्ह
धर्मचारी अनगारिका थव वंगु पुस २३ गते जनिवार त्रयो-
दशि खुनु सुयात नं छुं मधासे सुत्त थव संसारे जन्म कावोगु
थेन्तुं सुयातं छुं मधासे थव संसारं तोता सुत्त वन । २४
गते खुनु सकल भिक्षु संघ व अनगारिकापि अले सलंस
उपासक उपासिकापि मुना बौद्ध विधि पूर्वकं मृत्यु संस्कार
सम्पन्न जुल ।

उक्त अवसरे भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं धर्म चारिण
जीवने जुया वंगु खैं स्मरण याना धया विज्यात— ४५, ५०
दैं ति न्हापा किण्डोल विहारे उरायनि छम्हेस्यां अष्टपी
त्रत धलं दका बाह्यं कना चवन धयागु खैं हला
जुल । मिसातेत आख ढवनेमा: धका न्ह्यलं चायका
चेतना हया व्यूम्ह खः धर्मचारी । थौं अन वं थन वं
मदेक वने धुंकल । झीपि नं अथे वने मानिगु जुया लोभ,
ईर्ष्या आदि कलह ल्वपु तोता सी मानि धयागु लुम्का
जीवन हने माल । (धर्मचारी गृहस्थी बले लक्ष्मीनानि
नामं प्रसिद्ध जू । “स्वदेशवासी तता केहे” मेजु विद्या ढवना
दी माल आदि म्यैं हाला बाह्यं कनी बले मिसातेगु जक
मख मिजातेगु मन हे बदले जू धयायें चर्चा जुल) । सं०

अमूतपूर्व बौद्ध तीर्थ यात्रा

स्वयम्भू ज्ञानमाला या आयोजनाय् भिक्षु पिनिगु व
सकल उपासक पिनिगु सहयोगं वहापूजा व चैत्य पूजा धका

न्यायका वया चंवंगु स्वंगु पर्यंगु पटक वने धुंकुगु सकसिनं मस्यूगु खं मखु । बाहा पूजा सिधगु, बुद्ध पूजा जूगु व चैत्य पुजा जुया चंगु उपलक्षे पटक पटक याना प्यको बौद्ध तीर्थ यात्रा न्यायके धुंकलै । न्हापा या पटके स्वसः (३००) अनं लिपा न्यास (५००) हानं लिपा (३००) ससः याना स्वको तीर्थ यात्रा न्यायके धुंकल ।

आः हाकनं राजमान उपासक सक्रिय जुया न्ह्याव्वाना दीगुलि २०३० बैशाख ५ गते मंगलबार खुनु निसें स्वयम्भू ज्ञानमालाया आयोजनाय् आनन्दकुटीस स्थापना यानातगु-चैत्य पूजा पुन्ही पतिकं शुरु जुल । (खजा पुन्ही पतिकं आनन्दकुटी बुद्ध पूजा जुया चंगु स्वीदैं (३०) मयाय् धुंकल ।) तर चैत्य पूजा शुरु जुसेलि स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन व उपासक उपासिकापि यक्त्र दुगुलि छः छः धाल । ३०३० सालं निसें आनन्दकुटी जक चैत्य पूजा जूगु मखु । उपासक उपासिका पिनि श्रद्धा कथं काठमाडौं शहरया दुने व पिने न चैत्य पूजा जुया चंवंगु खः । बिचे श्री राजमान उपासक या शरीरे आराम मदुगुलि याना पिने पिने व शहरे दुने चैत्य पूजा उस्त मजू धासां छुं मणा । न्ह्यागु ज्याय् नं न्ह्याव्वाइपि मा: । २०३० सं निसें जुया चंवंगु कथं ११ माघ मंगलबार खुनु आनन्दकुटी जूगु चैत्य पूजा नापं जम्मा ९० ग्रीक जुल । थ्व हे चैत्य पूजाया उपलक्षे १५ माघ खुनु खुसलं मयाक बौद्ध तीर्थ यात्रा प्रारम्भ जुल । तीर्थ यात्रा नेपाल व भारतया दुने जक खः । आय् धये:-

लुम्बिनी, कपिलवस्तु, कुशीनगर, श्रावस्ती, लखनौ, हरिहार, दिल्ली, आशा, सांची, जलगाउ, चालिसगाउ, एलोरा, अजम्ता, बम्बई, नागपुर, (अम्बेडकर बौद्ध दीक्षा कागु भूमि) भूवनेश्वर, पुरी, जगन्नाथ । प्राचीनकालया भगवान बुद्धयागु दाठा धानु (धः वा) मन्दिर, कलकत्ता,

(महाबोधि सोसाइटी व धर्मांकुर बौद्ध विहार) राजगृह, नालन्दा, बुद्धगया, वाराणसी, (सारनाथ) १५ गते पुसं शुरु जुया माघ २१ गते कोचागु जुल ।

धुंगु तीर्थ यात्रा भिक्षु ब्रह्मतानन्द महास्थविर या नेतृत्वे शुरु जूगु खः । वसपोलया स्वास्थ्य ठीक मजूगुया कारण याना दिल्ली निसें भिक्षु सुदर्शन या नेतृत्वे यात्रा संचालन जुल ।

नौतनवाय् भारतया राजदूतं स्वागत यात, अन जलपानया आयोजना जुल ।

दिल्ली भारतया प्रधान मन्त्री व राष्ट्रपतिपि नाप लायगु ज्या व दिल्ली स्थित शाही नेपाली राजदूतावासे जलपानया आयोजना व स्वागत समारोह जूगु समाचार दु । भारत सरकारया पाखें तीर्थयात्रीतेत सुरक्षाया प्रबन्धया व्यवस्था जूगुलि गावकं सुविधा दु धागु समाचार दु ।

बसं तीर्थ यात्रा

यल मणिमण्डप दायक परिषद या आयोजनाय् श्री तन्त्रमुनि शाक्यया नेतृत्वे २०३४ माघ १३ गते बस निम्नलिखित स्थान दर्शनया लागी प्रस्थान याना फागुन ७ गते सकुशल लिघ्यंगु दु :-

पोखरा, लुम्बिनी, कपिलवस्तु, श्रावस्ती, कुशीनगर, सारनाथ, राजगृह, नालन्दा, कलकत्ता, जगन्नाथ, दार्जिलिङ्ग विराटनगरं काठमाडौं ।

अथे हे कृष्णवहादुर महर्जन या नेतृत्वे बस छग बौद्ध तीर्थ चाह्यु वगु समाचार दु ।

श्रामणेर प्रव्रज्या संस्कार

२०३४ पौष २८ गते चौथी खुनु ललितपुर मणि-मण्डप विहारे श्री रेम बहादुर व तीर्थमाया ताम्राकार

पिनि पुत्रिपि राजन, रोशने व रमन ताम्राकार पिन्त व
मेघ छम्ह महर्जन यात नं बौद्ध संस्कार खंके या लागी
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया उपाध्यायत्वे (आचार्यत्वे)
श्रामणेर प्रवर्जया जुइगु महोत्सव भव्यरूपं सम्पन्न जूगु
समाचार दु ।

उक्त अवसरे भिक्षु ज्ञानपूर्णिकं थव प्रवर्जया प्राप्त याना
श्रामणेर ज्वीगु बुद्ध शासनया अंश भागी ज्वीगु छगु पुण्य
महोत्सव खः धयागु बारे व्याख्या याना धया विज्यात ।
सम्राट भ्रशोक यक्ष विष्व कर्म याना तःसां बुद्ध शासन या
अंश भागी ज्वीया लागी यः काय् महेन्द्र व संव्रमित्रा
म्हाय् पि निम्हसितं भिक्षु भिक्षुणी याना व्यूगु ऐतिहासिक
पृष्ठभूमि न्हाथना विज्यात ।

भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं व भिक्षु अश्वघोष प्रवर्जया
या बारे थःयःगु विचार प्रकट याना विज्यागु समाचार
दु ।

स्वागत समारोह

२०३४ पौष २७ गते जापानया क्यू सू प्रान्तया प्रसिद्ध
मनोवैज्ञानिक चिकित्सा संस्था शिकेन्को बयो काइको या
अध्यक्ष श्रीमती नोबु तानाका तथा भेषि १० मह सदस्य
पिनिगु स्वागत समारोह भव्यरूपं सम्पन्न जुल । थव समा-
रोह बुद्ध शासन सेवा समितिया गवसाले गण महाविहारे
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया समाप्तित्वे जूगु खः ।

उक्त अवसरे बुद्ध शासन सेवा समितिया सचिव भिक्षु
सुमंगल स्वागत भाषण याना धया विज्यात- जापाने
खुगु (ठैठैं) शताद्दी बौद्ध धर्मया प्रवेश जूगु खः ।
जापाने (६७ हजार) ख्वीन्हेदो विहार व खुगु लाख
(६०००००) भिक्षुपि दु धयागु खँ न्हाथना विज्यात ।

अने लिपा प्रतिनिधि मंडलया नक्कि श्रीमती नोबु
तानाका बुद्ध धर्मया आगमने लिपा जापाने संस्कृत व

सम्यता अभ्युदय जूगु खँ धया दिल ।

राजसभा स्थायी समितिया सदस्य श्री सिद्धिचरण
श्रेष्ठ भौतिक उन्नतिया नाप नाप आध्यात्मिक उन्नति पाखे
नं ध्यान दी माला च्वंगु दु धया दिल ।

अन्ते श्री राजमान उपासक या धन्यवादं लिपा अतिथि
वर्गतेत बुद्ध मूर्ति, नेपाली तपली आदि उपहार प्रदानं
उक्त स्वागत समारोह च्वंचाल ।

पलाँचोके बुद्धपूजा

बनेपा ध्यानकुटी पाखे काध्ने जिल्ला व्यापी चैत्य
पूजा व बुद्ध पूजा जुया च्वंगु अनुसार २०३४।६ गते
एकादशी खुनु पलाँचोक भगवती स्थानया स्कूलया न्होने
स्थापना याना तगु बुद्ध मूर्तिया पूजा भव्य रूपं जुल ।
धर्मकीर्ति विहारया उपासक उपासिकापि प्यंग बस व
बनेपाया ढग बस जम्मा न्यागः बसे श्रद्धालुपि च्वना
उक्त बुद्ध पूजाय् भाग कया रु रुः धायका दिल । उलि मछि
मनूत पलाँचोक भगवती मुना कार्यक्रम जूगु थव न्हापांगु
खः धयागु चर्चा दु ।

उक्त कार्यक्रम अंजली शाकया स्वागत भाषणं शुरू
जुल । शील प्रार्थनां लिपा बुद्ध पूजा जुल । उक्त अवसरे
धर्मवती अनगारिकां धया विज्यात- थौं थुलिमछि मनूत
थन मुना च्वनागु पलाँचोक भगवती स्वेत नं खः तर विशेषं
बुद्ध पूजाया कार्यक्रम ज्वना थन वयागु खः ।

वसपोलं धया विज्यात गुलिसिनं धाइ दो फुकं छम्ह
हे खः । यदि अथे खःसा गुलि हि त्वनीपि गुलि हि मत्व-
नीपि गथे भेद दत । भगवती पुराणे सकल प्राणीपि थः
समान धयातगु दु । तर थःयःगु स्वार्थं याना भगवती
यत बाहाँ स्याना च्वन । पाहाँ मयाके बले मनूत त
चाथे बाहाँ मस्या धका तँ चासा व दो भिम्ह ज्वी मखु ।

वाहाँ स्याना जक द्यो ले ताइ मखु । द्यो खुगी यायतला
मत्ति भिक्षमा । गुलिस्थां कुगडा त्याकेत, गुलिस्थां बिरामी
जुया चंद्रांहेस्थां ल्वे लायकेत दुगुचा वाहाँ स्यायगु भाखल
याना ते । यदि वाहाँ स्याना कुगडां त्याइगु खःसा वकिल
यात चाकर यावने म्बाल । कुगडां त्याइगु हे ध्यबा व
वकिलया दक्षतां खः । ऊयला ज्वी फुसा जक कुगडां
त्याइगु खः । ल्वे नं लायका बीगु खःसा अस्पताल वने
मते. डाक्टर व वैद्य या शरण वने मते । यदि ध्यबा
फुका वासः याना ताकतया खाना नया ल्वे लासा गथे
जुया द्यवं लायका बिल धायगु ?

उक्त अवसरे भिक्षु अश्वघोषं धर्मं देशना याना
विज्यात । अनं लिपा श्री लोकदर्शन वज्राचार्यं बुद्ध
पूजाया व्याख्या याना विज्यात । वसपोलं अनसं चंगु
स्कूले मस्तेत फेतुदगु व आख च्वेगु या छुं व्यवस्था मदया
च्वन, कीसं छुं भतिचा ध्व स्कूल यात आर्थिक सहायता दी
दुसा ज्यू धका तगु प्रस्ताव यात समर्थनस्त्रूप धर्मकीर्ति
विहारया परिवार व मेमेपिसं याना जम्मा १५४।५० चन्दा
उठे याना अनया प्रधान अध्यापक यात जः लहाना बिल ।

पलाँचोक भगवती ध्यंक अपुक याउंक मोटर
चले उचीक लैंगु देका तःथे नग्रा भगवान् (नमो बुद्ध)
याथाय वनेगु लैंगु न याकनं देकी धयागु श्री केशव काजी
वैद्य आशा प्रकट याना दिल ।

अन्ते ध्यानकुटी पाँचे पूर्णमासा मानन्धर उपासिकां
छन्हु न्ह्यव निसं चाह्यु छाया लः या व्यवस्था व थाय
सका सुधर याना प्रबन्ध मिले याना दीगुलि काश्रं जिल्ला
पंचायत सभापति श्री आशाकाजी वैद्य परिवार यात व
मेमेपिन्त धन्यवाद ज्ञापन याना दिल । धर्मकीर्ति विहार
प्रति न कृतज्ञता प्रकट याना दिल ।

न्ह्यलं चायका च्वने माल

११११०।२०।३४ आजनन्दकुटी विहारे सदाँ थे पंचशील
अष्टशील व दशशील प्रार्थनां लिपा भिक्षु अश्वघोष
या पाँचे बुद्ध पूजा व धर्म देशना जुल । भोजनं लिपाया
कार्यक्रमे भिक्षु बुद्ध घोष महास्थविरं सदान जागृत अर्थात
न्ह्यलं चायका च्वने मागु बाखँ कना धया विज्यात- छम्ह
उपासक सामान ज्वना तापाक व्यापार यावन । पासापि नं
व्वना वंगु । छथाय् लः दुथाय् वासं च्वन । व उपासक
चिंच्छ ल्वी थीं जुया जागराम च्वंच्वन । खुँत छथव
खीगु व लुटे यायगु नियतं वल । तर पा च्वने थे न्ह्यलं
चायका च्वंचंगु खना खुँत मखुसे वन । थकथं कुशल
कर्म नं थःथःगु ज्याय् नं न्ह्यलं चायका च्वने माः ।

मैत्री

भिक्षु विवेकानन्द महास्थविरं मैत्रीया वारे बाखँ कना
धया विज्यात- रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्शं रूपी पाहाँ
बोपिसं झीगु मन स्यंका ब्यु । अले तँ पिहाँ वैगु । तँ
पिहाँ वैबलेसित वासः मैत्री खः । मैत्री भावना याय्क्ले
तंया दोष लुमके माः । तँ छता स्यायफुसा अनागामी ज्वी
धका बुद्ध धया विज्यागु खँ न्ह्यथना विज्यात ।

सुथे राजमान उपासकं न्वंवाना धयादिल- नेपाले
हार्नं भन्तेपि (भिक्षुपि) प्रादुभावि जुसेलि बुद्ध पूजा व
धर्म देशना धयागु दया-बोगुलि झीत गाकं ज्ञान लाभ
जुल । सकसिगु सहयोगं चैत्य पूजा, बुद्ध पूजा आदि
बाँलाना वन । आः हान छक सकसित गुहाली विया
कः धाय्के माला चंगु दु धका अनुरोध याना
दिल ।

अनाथपिन्त गा दान

धर्मकीर्ति विहारया सलाह अनुसार दिवंगत विद्यावती कंसकारया पुण्य स्मृतिस श्रीमती चम्पावतीबनिया व श्री कमलबीरसि कंसकारया परिवार पिंसं १५माघ २०३४ शनिवार खुनु काञ्चे जिल्ला पाँच खाल समाज कल्याण केन्द्रे चवंपि अपांग, कां, खूट्या व लाटा ग्वाज्यपि अनाथपि (२१०) निसः व छिम्हेसित नेपाली घरेलु (थाना) गा छपु छपु दान याना दीगु समाचार दु ।

चर्चा

भिक्षुपिथाय वपिसं नं थजयोगु समाज कल्याणया ज्याय ल्हा: तगु साब बाँलागु रचनात्मकगु धर्म प्रचारया ज्या खः । वयायसकं चिकुसे चंवले मनं खना अनाथपिन्त गा दान ध्यूगु धात्यें हे धर्मभा ज्या खः धैगु चर्चा दु ।

स्मरणीय ज् पाँचखाले छगु समाज कल्याण केन्द्र देका कांपि, लंगडापि, वेष्या व काठमाडौं जहरे अनाथ जुया पवना नया चवंपि हया उक्त केन्द्रे तथा आब स्यना, काप थायगु आदि घरेलु ज्या स्यना तथा तगु धात्यें हे समाज कल्याणया ज्या खः । नेपाल नं विकासया लंपुइ वना च्वन धयागु खै थुक्कि सी दु । यूगु समाज कल्याण केन्द्रया ज्या मेमेगु जिल्ला यात काञ्चे जिल्ला पंचायत लंपु क्यना च्वंगु आदशं काय बह चः ।

ललित विस्तर

पालि साहित्य अनुरूप ललितविस्तर आपे जुया च्वंगु दु । मूल्य रु २४।- तर न्ह्यवः हे रु ५।- न्यातका दाँ बिया दिल धासा नीतको हे (२०।)- छित प्राप्त ज्वी ।

सम्पर्क स्वान :—

१) आनन्दकुटी विहार । २) सुमाल विहार, यल ।

३) धर्मकीर्ति विहार, ये । ४) हिराकाजी सुजिका नागवहाल, ल. पु. ।

नमोबुद्ध वनेगु न्हगु लंपु

काञ्चे जिल्ला पंचायतया आवहान अनुसार काञ्चे जिल्लाया १००० जनतां द्विन्ह श्रमदान याना नमो बुद्ध (नम्रा वनेगु न्हगु लंपु धुलिखेल) निसें मोटर वने जीक स्थलाक देका च्वंगु समाचार दु । थव लच्छिया भित्रे तयार यायगु योजना खः धयागु न्यते दु ।

पूजाया आदान प्रदान

मित्र राष्ट्र जापान क्लाइ चवंपि ओमोटो धर्मविलम्बी पिनि सम्माने २०३४ फागुन ५ गते खुनु किम्डोल स्थित बुद्ध पार्के छगु पूजा समारोह जूगु समाचार दु । उक्त समारोह श्री करकटमान तुलाधरया पाले जय नमो श्री धयागु समीत भवाइलिन वादनं शुरू जुल । अनं लिया वज्ञावार्यपिनि पाले तारा पूजा व लामा भिक्षु पिनि पाले पूजा ज्वी धुंका जापानया ओमोटो पूजा जुया उक्त समारोह सम्पन्न जूगु दु । थव समारोह विश्व मैत्री संघया अध्यक्ष श्री न्हुछे बहादुर वज्ञावार्यया आयोजनाय सम्पन्न जूगु खः ।

शोक सभा

२०३४ फागुन ९ गते आनन्दकुटी दायक सभाया आयोजनाय दिवंगत वयोबुद्ध धर्मचारी अनगारिवा प्रति समवेदना प्रकट यायत छगु शोक सभा जूगु दु ।

भिक्षु सुशोभन लिथ्यन

गण मह विहारया पाखे थाइलैण्ड विजयाना न्यादैं तक बौद्ध धर्मया व बी.ए. उपाधि प्राप्त याना अष्ट्रे लियाय दिच्छ मयाक धर्मदूतया ज्या पूवका सकुशल काठमाडौं लिहाँ विज्यागु समाचार दु ।

ग्राहक महानुभावपित सूचना

वर्ष ५, अक १, नसे ग्राहक जुया दीपि भाजु मैजु पिनि ग्राहक चन्दा थ्वहे अंकं नसे फुत ।

मेगु वर्षयात ग्राहक चन्दा इले हे विया ग्राहाली याना दी धयागु आशा नामं विश्वास दु ।

व्यवस्थापक

“आनन्द भूमि”

नेपालीमा छैन भन्नु पर्दैन

पढ़नुहोस् !

भिक्षु अमृतानन्दद्वारा सम्पादित

बौद्ध साहित्यका असूल्य रत्नहरू

१) बुद्धकालीन ब्राह्मण	भाग १	७।-	(प० ५०१)
२) बुद्धकालीन गृहस्थीहरू	”	८।-	(प० ५८१)
३) बुद्धकालीन राजपरिवार	”	१०।-	(प० ६६५)
४) बुद्धकालीन सहिलाहरू	”	८।-	(प० ५५६)
५) बुद्धकालीन परित्राजकहरू	”	१६।-	(प० ७९६)
६) बुद्धकालीन श्रावक-चरित	”	८।-	(प० ३७८)
७) बुद्धकालीन श्राविका-चरित	”	२२।-	(प० १००६)
८) बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव	”	१८।-	(प० ६३८)
९) बुद्धकालीन प्रेतकथा	”	१०।-	(प० ३८२)
१०) बुद्धकालीन विभानकथा	”	१२।-	(प० ४०४)
११) बुद्धकालीन ग्रन्थहरूको विषय सूची		५।-	
१२) बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२		१५।-	(प० ५४३)

छापैश्च—

बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३

यी पुस्तकहरू पाइने ठगाना :

आनन्दकुटी, स्वयम्भू

हेराकाजी सुइका, नागवहा, ललितपुर

तीर्थनारायण मानन्धर, कमलाञ्छि, काठमाडौं

व्यवस्थापक : भिक्षु महानाम, प्रकाशक : आनन्दकुटी विहार गुडी, स्वयम्भू, नेपाल । फो. नं. १४४२०

मुद्रक : शाक्य प्रेस, ३५बहालटोल, काठमाडौं । फो. नं. १३६०४